

अमृतकुंभ

सी.बी.डी. बेलापूर - कोरोना काळात केलेल्या विशेष सेवेबद्दल आमदार मंदाताई म्हात्रे यांचा सन्मान करताना
ब्र. कु. शीला, ब्र. कु. मीरा, ब्र. कु. गीता

मालाड - जागतिक महिला दिवस साजरा केल्यानंतर ग्रुप फोटोत
ब्र. कु. कुंती, डॉ. मेहताब रे, समाजसेविका डॉ. अर्चना देशमुख,
फिल्म निर्माता मंजू गौतम व अन्य मान्यवर

मालाड (प.) - रस्ता वाहतूक सुरक्षा कार्यक्रमात अभिनेत्री पलक सिधवानी यांना ईश्वरी भेटवस्तू देताना ब्र. कु. कुंती

पुणे रविवार पेठ - जागतिक युवा दिन साजरा केल्यानंतर उपमहापौर सरस्वती ताई शेंडगे यांना ईश्वरी भेटवस्तू देताना
ब्र. कु. रोहिणी

वाशी - महाशिवरात्री निमित्त कार्यक्रमात सौ. चित्रा पाटील (जिल्हा परिषद सदस्य) यांना ईश्वरी भेटवस्तू देताना
ब्र. कु. शीला

परमपिता परमात्मा त्रिमूर्ती शिवभगवानुवाच 'मन्मनाभव'।

अमृतकुंभ

अंतरंग

वर्ष १५, अंक १. एप्रिल - मे २०२१

मुखपृष्ठाविषयी

राजयोगिनी दादी हृदयमोहिनी यांचे स्थान प्रत्येक ब्रह्मावत्साच्या हृदयात होते आणि ते कायमचे राहिल. नुकत्याच होऊन गेलेल्या महाशिवरात्रीच्या पावन दिवशी दादीजींनी आपला देह वयाच्या पंचाणव्या वर्षी त्यागला. आपल्या साधनेच्या बळावर त्यांनी समस्त ब्रह्मावत्सांच्या मनांत आदराचे स्थान मिळवले. त्यांचे जीवन म्हणजे एक साधक व्यक्तिमत्त्व ते विभूतिमत्त्व असा प्रवास म्हणावेसे वाटते. प्रत्येकाशी स्नेहबंध कायम ठेवूनही निर्मोही अवस्थेचे आदर्श उदाहरण म्हणून दादींच्या जीवनातून अनेक गोष्टी शिकण्यासारख्या आहेत. त्यांची शिकवण नेहमीच ज्ञानदीपाप्रमाणे मार्गदर्शक ठरेल यात शंकाच नाही.

— प्रकाशक अमृतकुंभ

१. राजयोगिनी दादी हृदयमोहिनीजींचे महानिर्वाण	२
२. विकारांचे दान (कविता)	३
३. श्रद्धासुमन	४
४. स्मरणांजली	५
५. संपादकीय... निर्मळ मनाच्या दादीजी...	६
६. सर्वस्व ईश्वरार्पण करणाऱ्या गुलजार दादीजी	८
७. प्रभू रंगात रंगुनी - ५	१०
८. चिंतन	१३
९. बेगमपूरच्या बेफिकीर बादशाह ...	१४
१०. सकारात्मक मनाची शक्ती	१८
११. आनंदी राहण्याचा मूलमंत्र	१९
१२. जानकी दादीजींचे मातृवत् प्रेम	२१
१३. ब्राह्मण जीवनातील अद्भुत अनुभव	२३
१४. हृदयमोहिनी दादीजींची मुलाखत	२५
१५. "सद्भावना द्या - सद्भावना घ्या!"	२८

फोटो, लेख इत्यादी पाठविण्याचा पत्ता :

संपादक - अमृतकुंभ, द्वारा : प्रजापिता ब्रह्माकुमारीज्
ए-१०, वर्षा अपार्टमेंट, छत्रपती शिवाजी सोसायटी,
कोपरी कॉलनी, ठाणे (पूर्व)-४००६०३
फोन : ०२२-२५३२२२०८
E-mail : info@amrutkumbh.com

वर्गणी पाठविण्याचा पत्ता :

ब्र. कु. गोदावरी, प्रकाशक अमृतकुंभ
द्वारा : प्रजापिता ब्रह्माकुमारीज्, ए-१०, वर्षा अपार्टमेंट,
छत्रपती शिवाजी सोसायटी, कोपरी कॉलनी,
ठाणे (पूर्व) - ४००६०३ मोबाईल : ९८२००२३०९२

प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाचे मुखपत्र 'अमृतकुंभ' द्वैमासिक मुद्रक व प्रकाशक बी.के. गोदावरी यांनी परफेक्ट प्रिंटर्स,
२२ ज्योती इंडस्ट्रियल इस्टेट, नुरीबाबा दर्गा रोड, ठाणे (पश्चिम) - ४००६०१ येथे छापून प्रजापिता ब्रह्माकुमारीज्, लाईट हाऊस, वागळे
इस्टेट, ठाणे (पश्चिम) - ४००६०४ येथे प्रसिद्ध केले. संपादक ब्र. कु. सचिन उपाध्ये.

वार्षिक वर्गणी रु. ७५/-, आजीव सभासद वर्गणी रु. १,४००/-

E-magazine साठी पुढील संकेतस्थळाला (वेबसाईटला) भेट द्या - www.amrutkumbh.com.

राजयोगिनी दादी हृदयमोहिनीजींचे महानिर्वाण

प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाच्या मुख्य संचालिका, आदरणीय राजयोगिनी दादी हृदयमोहिनीजींनी आपल्या पार्थिव देहाचा त्याग दिनांक ११ मार्च २०२१ रोजी करून सूक्ष्म देवदूतरूप धारण केले. सहज राजयोगी व पवित्र जीवनाचा दादी हृदयमोहिनीजी आदर्श होत्या.

गेल्या ३ वर्षांपासून वैद्यकीय उपचारांसाठी दादीजी मुंबईत वास्तव्यास होत्या. दिनांक ११ मार्च २०२१ रोजी सकाळी १०.३० वाजता मुंबईच्या सैफी हॉस्पिटलमध्ये त्यांचे देहावसान झाले. त्याच दिवशी एअर ऑम्ब्यूलन्सने त्यांचे पार्थिव प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाच्या आबूरोड येथील आंतर्राष्ट्रीय मुख्यालयात नेण्यात आले. शांतीवन परिसरातील कॉन्फरन्स हॉलमध्ये ठेवण्यात आले. देश-विदेशातील उपस्थित ब्रह्मावत्सांनी दादीजींच्या पार्थिवाचे अंतिम दर्शन घेतले. १४० देशांतील शेकडो सेवाकेंद्रांवर या निमित्ताने दोन दिवस अखंड योग तपस्या ठेवण्यात आली. 'शिव' परमात्मा पित्याच्या मधुर आठवणीत राहून सर्वांनी हृदयमोहिनी दादींना शुभ संकल्पांचे योगदान देत विनम्र श्रद्धांजली वाहिली.

शनिवार दिनांक १३ मार्चला सकाळी ९ वाजता अंतिम यात्रा काढण्यात आली. 'ओम्' ध्वनी करत ब्रह्मावत्स मागून चालले. 'शक्ती भवन' समोरील जागेत सकाळी १० वाजता दादींच्या पार्थिवावर अंत्यसंस्कार करण्यात आले. संस्थेच्या अतिरिक्त मुख्य संचालिका असलेल्या राजयोगिनी दादी रतनमोहिनीजींनी मुखाप्री दिला. 'दाटून कंठ येतो..' अशी अवस्था असूनही डोळ्यांत साचणाऱ्या स्नेहाश्रूंना थोपवून,

जड अंतःकरणाने सगळ्यांनी लाडक्या दादींना अखेरचा निरोप दिला. त्यांनी दिलेली शिकवणूक प्रत्यक्ष जीवनात उतरवण्याचा आणि राजयोग साधनेद्वारे परिपक्व व्यक्तिमत्त्व घडवून ईश्वरी सेवा करण्याचा प्रत्येकाने दृढसंकल्प केला.

याप्रसंगी संस्थेचे कार्यकारी सचिव ब्र. कु. मृत्युंजय भाई यांनी माननीय राष्ट्रपती रामनाथ कोविंदजी, उपराष्ट्रपती एम. व्यंकय्या नायडू, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी, गृहमंत्री अमित शाह, राजस्थानचे मुख्यमंत्री अशोक गहलोत व राज्यपाल यांसह अनेक मान्यवरांनी पाठवलेले संदेश वाचून दाखवले. ब्र. कु. बृजमोहन भाईजी, मुन्नी दीदी, जयंती दीदी अशा काही बरिष्ठांनीही दादींच्या सेवासानिध्यातील त्यांच्या आठवणींना उजाळा देत श्रद्धासुमन अर्पित केले. संस्थेचे नियमित विद्यार्थी आणि नित्य संपर्कात असणारे असे ईश्वरी कुटुंबातील सुमारे १२ लाख सदस्य तसेच सेवाकेंद्रांवरील ४६ हजार समर्पित बहिर्गांसाठी हृदयमोहिनी दादीजी दिव्य प्रेरणास्रोत होत्या. त्यांच्या मुखातून निघालेले मधुर, वरदानी शब्द लाखो लोकांचं जीवन पालटण्यासाठी आदर्श ठरले.

दादींच्या चेहऱ्यावर कधीही वेदना उमटलेली पाहिली नाही.

मुंबईच्या सैफी हॉस्पिटलमध्ये दादींवर उपचार करणाऱ्या डॉ. दीपेश अग्रवाल, डॉ. प्रसन्ना, डॉ. आकाश शुक्ला, डॉक्टरांचा संघ यावेळी शांतीवनमध्ये उपस्थित होते. त्यांच्या मनातल्या भावना अशा व्यक्त झाल्या-हृदयमोहिनी दादींसारख्या दिव्य, महान विभूतीवर उपचार करण्याची संधी मिळाली हे आमचं परमभाग्य. रुग्णालयातील दादींच्या खोलीत प्रवेश केल्यावर शक्तिशाली प्रकंपने जाणवायची.

अशी दिव्य अनुभूती याआधी कोणत्याही रुग्णाच्या बाबतीत आम्हाला आली नव्हती. गंभीर आजारी असूनही त्यांच्या चेहऱ्यावर कधीही वेदनेचा, दुःखाचा लवलेशही नसायचा. दादीच्या पावन सानिध्यातील त्या दिवसांच्या स्मृती, शब्दांत मांडताच येणार नाहीत. अशा पवित्र आत्म्याला आमचे कोटी कोटी वंदन.

राजयोगिनी दादी रतनमोहिनीजी म्हणाल्या, “सुरूवातीपासूनच शांत, गंभीर स्वभावाच्या हृदयमोहिनी दादीबरोबर मी मैत्रिणीसारखी राहिले. स्वच्छ, पवित्र बुद्धीचं वरदान लाभलेल्या दादीजी अवघ्या काही सेकंदांत ध्यानमग्न अवस्थेत स्थिर होत असत. त्यांचं संपूर्ण जीवन म्हणजे पावित्र्य, दिव्यत्व तसंच राजयोग साधनेबद्दल वाटणारी ओढ यांचा आदर्श वस्तुपाठ होतं.”

प्रत्येकाने धारण करावी अशी दादी हृदयमोहिनीजींच्या आयुष्यातील मुख्य शिकवण :

- परमात्मा एक आहे. आपण त्याची मुले आपसात भाऊ-बहीण आहोत असा विश्वबंधुत्वाचा भाव मनांत जपला तर या जगातील अनेक समस्या आपोआपच सुटतील.
- मी जर एखादं कार्य करू शकते तर तुम्हीही करू शकता. बहिर्गोना मी म्हणते ‘तुम्ही दुर्गा रूपात, शक्तीस्वरूपात आहात. जगाला नवीन मार्ग तुम्हालाच दाखवायचा आहे.’
- आपल्या जीवनातील सुख-समाधान हरवून जाण्याला ‘का, काय, कोण, कधी आणि कसे..?’ हे प्रश्नच जबाबदार आहेत. का? असा प्रश्न पडला की मग अनेक व्यर्थ विचारांची लांब साखळी तयार होते. खरंतर जे घडून गेलं ते कायमचं आपल्या हातातून निसटलेलं असतं, ते बदलता येत नाही. भविष्य मात्र अजूनही आपल्या हातात आहे. त्यामुळे का, कसं अशा प्रश्नांमध्ये अडकू नका.
- शिवबाबा सुखदाता आहे, त्यांच्या आठवणीमुळे जीवन सुखी होतं. ज्याप्रमाणे बटन दाबल्यावर विद्युतप्रवाह सुरू होऊन सेकंदात अंधार नाहीसा होतो आणि लखख

प्रकाश पडतो. त्याप्रमाणे जेव्हा आपण शिवबाबांशी मन-बुद्धीची तार जोडतो तेव्हा मनातला विकारांचा अंधकार दूर होऊन ज्ञानप्रकाश उजळतो. मन शक्तिशाली बनते.

- कोणत्याही कार्यात यश मिळवण्याचा एकच मूलमंत्र आहे – दृढनिश्चय ! व्यवस्थित आखणी करून ते काम पूर्णत्वास नेण्याचा दृढसंकल्प करा. अशाप्रकारे दृढनिश्चय करून हाती घेतलेलं कार्य पार पडतं, नेहमी त्यात यशही मिळतं असा माझा स्वानुभव आहे. म्हणूनच दृढनिश्चयाची गुरुकिल्ली नेहमी सांभाळून ठेवा.

विकारांचे दान

येथील तू मैफिलीत म्हणूनी लोचन झाले प्राण ।
ऑजळीत ज्ञानाच्या करीन विकारांचे दान ॥
दुनियेत या मायेच्या किती आत्मे शिणले
ध्येयाच्या उंबरठ्याशी जाता जाता फसले
धूसर झाल्या दिशा दाही नुरले आता त्राण
ऑजळीत ज्ञानाच्या करीन विकारांचे दान ॥१॥

तमाच्या या काठावरती फसली होती नाव
तिज दिसला आज किनारा पैलतीर तू दाव
पसरले सभोवती होते काट्यांचेच रान
ऑजळीत ज्ञानाच्या करीन विकारांचे दान ॥२॥

पथ उलगडला मौनाचा अर्थ गवसला ध्यानाचा
देहाच्या जंजाळातून साद आला ओंकाराचा
अंकुरले हृदयातून नवे चैतन्याचे गान
ऑजळीत ज्ञानाच्या करीन विकारांचे दान ॥३॥

ब्र. कु. छाया, मुलुंड (पू.)

श्रद्धासुमन

प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाच्या मुख्य संचालिका राजयोगिनी दादी हृदयमोहिनी यांनी ११ मार्च २०२१ रोजी वयाच्या ९५ व्या वर्षी आपल्या नश्वर देहाचा त्याग केला. देशभरातून अनेक मान्यवरांनी, अनेक राजकीय नेत्यांनी आपल्या संदेशांद्वारे दादींना श्रद्धांजली वाहिली आहे.

भारताचे पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदीजी यांनी ट्विटरद्वारे आपली श्रद्धांजली अर्पित केली. आपल्या भावना व्यक्त करताना ते म्हणाले, “मनुष्य जीवनातील व्यथा दूर करण्यासाठी तसेच सशक्त समाजाच्या निर्मितीसाठी दादी हृदयमोहिनी यांनी केलेल्या अथक प्रयत्नांसाठी त्या कायम स्मरणात राहतील. ब्रह्माकुमारी परिवाराचा सकारात्मक संदेश जगभरात पोहोचविण्यात त्यांची प्रमुख भूमिका होती. त्यांच्या निधनाने अतीव दुःख होत आहे. ओम शांती.”

उप-राष्ट्रपती श्री. वेंकैय्या नायडू यांनी आपली भावना व्यक्त करतांना असे म्हटले, “दादींनी राजयोगाच्या माध्यमातून आध्यात्मिक मार्गदर्शन करून समाजाची सेवा करण्यासाठी आपले संपूर्ण आयुष्य वेचले. सध्याच्या कठीण काळात दादी म्हणजे आशेचा दीपच होत्या.”

भारताचे गृहमंत्री श्री. अमित शाह यांनी आपल्या भावना अशाप्रकारे व्यक्त केल्या. “समाज आणि मानवतेच्या कल्याणासाठी करीत असलेल्या कार्याविषयी त्यांचा अढळ निश्चय आणि समर्पण वृत्ती कायम आपल्याला मार्गदर्शन करीत राहतील. उत्तम जगताच्या निर्मितीसाठी त्यांनी केलेले प्रयत्न कधीच विसरता येणार नाहीत. मनापासून श्रद्धांजली.”

भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे ज्येष्ठ नेते खासदार श्री. राहुल गांधी यांनी आपली श्रद्धांजली अर्पित करताना म्हटले,

“दादीजींनी समाजात आध्यात्मिक जागृती आणण्याचे जे कार्य केले ते अविस्मरणीय आहे, त्यांच्या शिकवणीतून विश्वभरातील ब्रह्माकुमारी बंधू-भगिनींना कायम मार्गदर्शन मिळत राहिल. ओम शांती.”

राजस्थानचे मुख्यमंत्री श्री. अशोक गेहलोत यांनी दादींना मनःपूर्वक श्रद्धांजली अर्पण करताना म्हटले, “दादी हृदयमोहिनीजींनी आपले आयुष्य केवळ मानवसेवेसाठी वाहिले होते. त्यांनी अनेकांना आध्यात्मिक मार्गावर मार्गक्रमण करण्याची प्रेरणा दिली. माझे विचार त्यांच्या अनुयायांसोबत आहेत, ईश्वर त्यांच्या अनुयायांना शक्ती देवो.”

श्रीमती द्रौपदी मुर्मू, राज्यपाल, झारखंड या आपल्या श्रद्धांजली संदेशात म्हणाल्या, “ब्रह्माकुमारीजच्या संचालिका आदरणीय राजयोगिनी दादी हृदयमोहिनी यांच्या निधनाच्या अचानक आलेल्या बातमीने मला फार दुःख झाले. त्यांचे दिव्यत्व आणि ज्ञानयुक्त संभाषण, समाजसेवा आणि त्यांची आध्यात्मिक उंची हे अत्यंत प्रेरणादायी होते. त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वातून प्रेम, शांती आणि आनंद यांचा प्रकाश विश्वात पसरला होता.”

याव्यतिरिक्त भारताचे राष्ट्रपती श्री रामनाथ कोविंद, लोकसभा सभापती श्री. ओम बिर्ला, सत्ताधारी पक्ष भारतीय जनता पक्षाचे राष्ट्रीय अध्यक्ष श्री. जे. पी. नड्डा, भारताचे केन्द्रीय अवजड उद्योग राज्य मंत्री व संसदीय कार्य मंत्री श्री. अर्जुन राम मेघवाल, छत्तीसगढच्या राज्यपाल श्रीमती अनुसूया उके अशा अनेक मान्यवरांनी दादी हृदयमोहिनी यांना आपली श्रद्धांजली अर्पित केली आहे. स्थल मर्यादेमुळे सर्व प्रतिष्ठितांची नावे आणि उद्गार देऊ शकत नसलो तरी त्या सर्वांनी आपल्या भावना व्यक्त केल्याबद्दल मनापासून आभार.

स्मरणांजली

ब्र. कु. गोदावरी दीदी, प्रकाशिका, मुलुंड

११ मार्च २०२१, त्रिमूर्ती शिवजयंती अर्थात (महाशिवरात्र उत्सव) अजूनही सारखी डोळ्यासमोर येत आहे. याच पावन दिवशी सकाळी १०:३० वाजता आपल्या सर्वांच्या अति प्रिय दादी हृदयमोहिनीजी (गुलजार दादी) अव्यक्त झाल्या. प्रिय दादीजींचे व्यक्तित्व इतके प्रेमळ होते, त्याचा अनुभव त्यांच्या संपर्कात येणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीने घेतला. त्यांच्याद्वारे प्रत्यक्ष शिव पिता परमात्म्याचे रूपच अनुभवास येई. त्यांच्या दिव्य नेत्रातून प्रभू शिव पित्याचे प्रेम जणू वृष्टी व्हावी तसे बरसत असे. अशा महान तपस्विनी, त्यागी आणि ईश्वरमय स्थितीत मग राहणाऱ्या दादीजींच्या संपर्कात येण्याचे अनेक क्षण माझ्या भाग्यात नोंदले गेले. त्यांचा निर्मळ स्नेह, शांत स्वभाव, विरक्त वृत्ती आणि शीतल दृष्टी अलौकिक आनंद देत असे. त्याची स्मरणचित्रे हृदयावर कोरली गेली आहेत. त्यांच्या प्रत्येक कर्मातून शिव पित्याच्या अनमोल महावाक्यांचे दर्शन घडत असे, ते पाहता या जगात अनेक लोक ईश्वरप्राप्तीसाठी करत असलेली घडपड डोळ्यासमोर येते. ईश्वर शोधार्थ अनेकजण किती सायास करत आहेत, कुणी जपजाप्य, कथा-कीर्तन, तीर्थाटन, उपास-तापास असे जे जमेल ते करत आहे. हे पाहता वाटते आपण किती भाग्यवान आहोत. दादीजींच्या मुखकमलाद्वारे परमात्मा शिवाने आपली दिव्य चाणी उच्चारली, परमात्म्याचे दिव्य अवतरण त्यांच्या तनाद्वारे प्रकट झाले. त्याद्वारे परमात्म्याने केलेली कर्मे याची देही याचि डोळा पाहण्याचे सौभाग्य अनेकानेक मनुष्यात्म्यांना लाभले. अनेकांचे जीवन त्याद्वारे परिवर्तित झाले.

वर्ष २००२ मध्ये माझी तब्येत बिघडली होती. त्याचदरम्यान दादीजींचे मुंबईत येणे घडले होते. त्यांना माझ्या प्रकृतीविषयी कळल्यावर तातडीने मला भेटायला आल्या. त्यांच्याद्वारे ईश्वरी प्रेमाचा प्रसाद मिळाला आणि धन्य धन्य वाटले. आजही तो क्षण आठवला की हृदय गदगद होते. दादीजींच्या द्वारे स्वतः अव्यक्त बापदादाच जणू मला शक्ती देण्यास आले होते असे मला त्या भेटीत जाणवले. एक नवचैतन्य माझ्यात भरले गेले. पुढे काही दिवसातच माझी प्रकृती ठणठणीत झाली. दादीजींनी केलेले मार्गदर्शन आणि निःस्वार्थ प्रेम अवर्णनीय आहे.

दादीजींचे अव्यक्त नाव 'हृदयमोहिनी' होते हा उल्लेख वर आलाच आहे. नावाप्रमाणे त्यांचं वागणं बोलणं, प्रेम करणं हृदयाला भिडणारे होते. अविस्मरणीय होते. त्यांच्या आचार-विचार आणि व्यवहारातून प्रभू प्रेमाचे दर्शन घडे. त्यांचे स्मितहास्य जीवनात नैतिक मूल्यांच्या सुंदर फुलांची लागवड करणारे होते. त्यांच्याविषयीच्या आठवणी, व्यर्थ विचारांपासून मुक्तता आणि कर्मबंधनातून सुटकेसाठी प्रेरक आहेत. अति नम्र आणि निरहंकारी स्वभावाच्या अलंकारांनी सजलेले त्यांचे जीवन दिव्य होते. आपल्या प्रत्येक कर्मातून प्रेमळ अव्यक्त बापदादांची आठवण करून देणाऱ्या दादीजी हृदयात कायमच्या वसलेल्या आहेत. अशा दादीजींना आमची स्मरणांजली !

(संपादकीय)

निर्मळ मनाच्या दादीजी

दादी हृदयमोहिनीजींचे देह त्यागणे ही घटना ब्रह्माकुमारी संस्थेच्या दृष्टीने सर्वार्थीने मोठी गोष्ट आहे. प्रशासन किंवा संस्थेचे संचलन या मुद्यापेक्षाही महत्त्वाचा मुद्दा आहे, येऊ पाहत असलेल्या काळाचे संकेत. वयाच्या पंचाणव्या वर्षी त्यांनी देह त्यागला; पण गेली काही वर्षे सतत असे जाणवत राही की अनेकांना मार्गदर्शन किंवा आधार म्हणून त्या देह धारण करून थांबून राहिल्या आहेत. स्वतःच्या संपूर्ण स्थितीची उंची त्यांनी केव्हाच गाठली होती आणि 'आता उरलो उपकारापुरता' असं काहीसं त्यांना भेटताना भासे.

जेव्हा शिवपरमात्म्याने ज्ञान यज्ञ आरंभला तेव्हा अगदी लगेचच्या काळात १९३७ साली दादीजींचे ॐ मंडळीत येणे घडले. त्यांचे लौकिक नाव 'शोभा' होते. पुढे 'हृदयमोहिनी' हे अव्यक्त नाव प्राप्त झाले. साकार बाबा अनेकदा प्रेमाने त्यांना 'गुलजार' असे संबोधत. ही तिन्ही नावे सार्थ करणारे त्यांचे व्यक्तिमत्त्व होते. 'गुलजार' म्हणजे पुष्पगुच्छ. फुले जशी कुणाही व्यक्तीला आवडतात तसे त्यांचे व्यक्तिमत्त्व होते. फुले म्हणजे रंग, रूप आणि गंध यांचा सुंदर मिलाप. त्याप्रमाणे ज्ञान, योगशक्ती आणि पवित्रतेचा समुच्चय म्हणजे गुलजार दादीजी होत्या.

ज्ञानमार्गात त्या आल्या तेव्हा सात-आठ वर्षांच्या होत्या. चार बहिणींपैकी दादीजी सर्वात मोठ्या होत्या. आपल्या मुलींपैकी एकतरी अध्यात्माच्या मार्गावर अग्रेसर व्हावी अशी आईची प्रबळ इच्छा होती. त्यानुसारच घडले. हे पाहता काही क्रांतिकारकांच्या आणि त्यांच्या आईची देशकार्याची इच्छा होती त्याप्रमाणे ही धर्मकार्याकरता जन्माला आलेली माय-लेकींची जोडी म्हणावीशी वाटते. हे धर्मकार्य

शारीरिक धर्माच्या चौकटीत बसणारे कोते नव्हते. सगळ्या जगाला अध्यात्म शिकविणारे विशाल व पवित्रतेच्या धर्माचे कार्य त्यांच्या हातून घडले. साकार बाबांनी त्याकाळी उघडलेल्या 'बोर्डिंग स्कूल'मध्ये दादीजी दाखल झाल्या, त्या कायमच्या बाबांबरोबरच रमल्या आणि जशी संस्था मोठी झाली, तशा त्याही सर्वाथिनि मोठ्या झाल्या.

दादीजी अत्यंत मितभाषी आणि मधुरभाषी होत्या. बोलताना त्यांचा आवाज इतका गोड असे, की ते श्रुतिसुखद वाटे. त्यांच्याकडे अमोघ वक्तृत्वशैली होती. प्रभावी वक्ता म्हणजे खूप बोलण्याची गरज नाही; पण जे बोलतील ते प्रेरणादायी, साधं, सोपं आणि हृदयाला भिडणारं असं होतं. ब्रह्माकुमारी संस्थेच्या बतीने अनेक परिषदांमधून किंवा इतर प्रसंगी त्यांच्या प्रभावशाली बोलण्याचा अनुभव अनेकांनी घेतला. एखादा उत्तम शिक्षक म्हणजे जो कठीण गोष्ट सोपी करून सांगतो तो. आपल्या अनेक भाषणांत दादीजी, श्रोत्यांना आवाहन करीत. 'तुम्ही कितीही व्यग्र असा; पण कोणी समोर आला तर एक स्मित हास्य तर करू शकता ना! दोन प्रेमाचे शब्द बोलू शकता ना! त्यासाठी ना पैसे खर्च होत, ना वेळ! हेच अध्यात्माचं सार आहे' असे सांगून अनेकांचे हृदय जिंकित असत.

आदर्श योग्याचे लक्षण म्हणजे तो मोहमुक्त असतो; पण प्रेमळ असतो. नुसते जे तत्त्वज्ञानी असतात ते बऱ्याचदा शुष्क ज्ञानी बनण्याचा संभव असतो. दादीजी आदर्श योगिनी होत्या. भेटायला गेलेला प्रत्येक मनुष्य त्यांच्या शांतस्वरूप, निर्मळ आणि निरागस स्वभावाचा अनुभव घेऊनच परत येई. मात्र सभेत बसलेल्या त्यांच्या मूर्तीकडे पाहता असे

वाटे, जणू आपली सर्व कर्मेंद्रिये आवरून फक्त एक शिवबाबांशी योग साधला आहे. जोपर्यंत त्यांची बोलण्याची वेळ येत नसे तोपर्यंत त्या अत्यंत गंभीर असत. एखादा अर्थांग सागर जसा असतो तसे.

त्यांच्या निर्मोही स्वभावाचे मोठे उदाहरण म्हणजे त्या व त्यांची लौकिक आई 'ऑल राऊंडर दादी' दोघी एकाच सेवार्केन्द्रावर राहून सेवा करत. मात्र दोघींचा वावर इतका अलौकिक असे की यांचे दैहिक नाते आई-मुलीचे आहे याचा मागमूसही नसे. दैहिक बंध शिवबाबांच्या प्रेमामध्ये कधीच विरघळून गेले होते.

योगिये कर्मे करिती। तैशी केवळा तनु।। या ओवीप्रमाणे जणू काही नाममात्र शरीराचा आधार घेऊन दादीजी दैनंदिन कर्मे करत; पण मन-बुद्धीने परमधामातच स्थिर असत. हे सांगावं लागत नसे, त्याचा प्रत्यय भेटताना येई. तो अनुभव शब्दांत व्यक्त करणेही कठीण आहे; ज्यांनी अनुभवला त्यांनाच ते कायमचे लक्षात राहिले. त्यांना भेटणं म्हणजे त्यांच्या दृष्टीद्वारे खूप काही अनुभवणे. सूर्योदय झाल्यावर जशी प्रकाशाची दिवाळी होते तसे आपणही आपले देहभान हरपून जातो. आपले निज स्वरूप ज्योतिर्बिंदु आत्म्याचे मूळ रूप क्षणांत अनुभवास येई. मात्र तो चंद्राचा शीतल प्रकाश असे. चंद्राला जसे ताप किंवा उष्णता माहीतच नाही, तद्वत त्यांच्याकडून मिळणाऱ्या शक्तीने आपली कर्मेंद्रिये शीतल झाल्याचा अनुभव होई.

स्वतःच्या कपड्यांची किरकोळ दुस्तुती स्वतः करणे किंवा कुणाला बोलवायचं असेल तर आपल्या जागेवरून उठून त्या व्यक्तीपर्यंत जाणे अशा अनेक छोट्या वाटणाऱ्या कर्मांतूनही त्यांचे मोठेपण दिसून येई. मी कुणीतरी मोठी साधक आहे, प्रमुख प्रशासिका आहे असल्या अहंकाराचा वाराही त्यांच्या अंगणातून कधी वाहिला नाही. साकार बाबा आणि मातेश्वरी जगदंबा यांच्या पावलावर पाऊल ठेवून त्या कायम वागल्या. संस्था १९५० साली फाळणीनंतर भारतात आबूला आली. त्यानंतरच्या काळात संस्थेची आर्थिक स्थिती फारशी चांगली नव्हती. अशावेळी बाबा

सर्वांना घेऊन कधीतरी आबूच्या जंगलात जात. तिथेच सगळे रानमेवा खाऊन परत येत. दादीजी सांगत, 'आम्हाला माहीतही नसे की आज असे जेवण करण्यामागे बाबांनी अर्थकारण साधले आहे.' हे सगळं सांगतानाही त्यांच्या चेहऱ्यावर नेहमीची आनंदाची लकेर असे, पूर्वघटनांचे कुठलेही कट्टु पडसाद नसत.

साकार बाबांनी जे सांगितले, जसे करावयास सांगितले, तसे त्या तंतोतंत करत. शंभर टक्के आज्ञाधारक होत्या. एक प्रसंग उल्लेखल्यावाचून राहवत नाही. बाबांनी त्यांना लखनौला सेवेसाठी पाठवलं. जाताना कानमंत्र दिला होता. जर कुठे अडचण आली, तर शिवबाबांची आठवण करा, मदत आपोआप मिळेल. त्याकाळी रेल्वेमध्ये फर्स्ट क्लास आणि जनरल क्लास असे दोनच वर्ग असत. दादीजी जनरल क्लासमधून प्रवास करत होत्या. डब्यातली ग्रामीण, भिल्ल लोकं बिड्या-काड्या फुंकीत होते, त्याचा फार त्रास होऊ लागला. बाबांची सूचना आठवली आणि त्या ध्यानमग्न झाल्या. 'स्टेशन मास्तरला जाऊन भेटा' अशी प्रेरणा बाबांनी दिली. पुढल्या स्टेशनला गाडी थांबल्यावर स्टेशन मास्तरला जाऊन भेटल्या. बाबांनी सांगितले ते करायचे एवढा एकच ठाम निश्चय मनांत होता. तो स्टेशनमास्तर म्हणायला लागला, 'यात मी काहीही करू शकत नाही' शेवटी हो-नाही करता करता तो आणि गाई दोघांनी मिळून त्यांची व्यवस्था फर्स्टक्लासमध्ये केली. त्यांच्या अधिकाराच्या मर्यादित जे होतं त्याप्रमाणे दादीजींना जागा मिळवून दिली. हा सगळा अनुभव सांगताना दादीजी एखाद्या निरागस बालकाप्रमाणे सांगत, कर्तेपणाचे जरासुद्धा भान नसे. बाबांच्या प्रेमात मुग्ध होऊन सांगत असत.

अशा प्रेरणादायी दादीजींनी आपले तपस्वी जीवन वयाच्या नव्वदीपार नेले. महाभारतात वर्णन आढळते. अठरा दिवसांच्या युद्धानंतर शेवटच्या दिवशी रथातून खाली उतरतांना श्रीकृष्ण म्हणतो, 'अर्जुना तू रथातून आधी उतर, मग मी उतरतो. त्यानुसार श्रीकृष्ण रथातून उतरल्या क्षणी रथ जळून

(पान क्र. १७ वर)

सर्वस्व ईश्वरार्पण करणाऱ्या गुलजार दादीजी

ब्र. कु. राजू, मुरली विभाग, मा. आबू

ईश्वरी ज्ञानयज्ञातील अत्यंत महत्त्वाचा दिवस म्हणजे १८ जानेवारी १९६९. आपणा सर्वांना माहीतच आहे, या दिवशी प्रजापिता ब्रह्माबाबा अर्थात् निराकार शिवाचे साकार माध्यम ठरलेल्या बाबांनी आपला देह त्यागला. तिथून पुढील काळात २१ जानेवारी १९६९ ते ३१ डिसेंबर २०१७ पर्यंत दादी हृदयमोहिनी म्हणजेच गुलजार दादीजींनी अव्यक्त बापदादांचे साकार माध्यम म्हणून सक्रिय भूमिका बजावली. दादीजींद्वारे अव्यक्त बापदादांनी ४८ वर्षे ज्ञानदान केले. प्रेमाचा वर्षाव केला. लाखो मनुष्यात्म्यांचे संगोपन आणि भरणपोषण केले. आपलं सर्वस्व शिव पित्याला वाहून टाकणाऱ्या गुलजार दादीजींनी ११ मार्च २०२१ ला अव्यक्त स्थिती गाठली आणि हा दिवस आता कायमचा स्मरणात राहणार.

लहानपणापासून दादीजींच्या निर्मल आणि निरागस स्वभावामुळे ध्यानाची विशेष भूमिका त्यांच्या चाट्याला भाग्य बनून आली असावी. अव्यक्त वतन अर्थात सूक्ष्मलोक काय आहे, त्यामागे दडलेली आध्यात्मिक रहस्ये दादीजींच्या ध्यानावस्थेतून सर्वांनाच उलगडली. संस्थेची साप्ताहिक पाठ्यक्रमाची चित्रे याच अलौकिक ध्यान विधीतून सुस्पष्ट होत गेली. अनेकानेक बदल होत गेले आणि ती सर्व चित्रे अचूक आणि मार्मिक बनण्यामागे दादींचा असा सहभाग आहे. त्या कायमच एकांतप्रिय आणि गंभीर स्वभावाच्या अनुभवास आल्या. कधीही मोठ्याने बोलणं नाही, कुणाचं उणं-टुणं नाही की व्यक्त भाव नाही. कायमच जणू तपस्यामग्न. आवश्यक तितकच बोलत आणि जे बोलत ते मधुर आणि हृदयाला भिडणारे बोलत. सभा-संघटनातही त्यांना जोपर्यंत

विचारलं जात नाही तोपर्यंत त्यांच्या वाणीला मौनगुफेत ठेवलेले असे. याकारणास्तव त्यांची बुद्धी अत्यंत शुद्ध होती आणि ध्यानाद्वारे अगदी अचूक संदेश त्या आपू शकत होत्या.

१९७१ साली त्यांच्या देहाद्वारे अव्यक्त बापदादांचे अवतरण अनुभवताना माझी आणि त्यांची प्रथम भेट झाली असे म्हणायला हरकत नाही. अव्यक्त बापदादा दादीजींच्या माध्यमातून भेटत तेव्हा चेहऱ्यावर अलौकिक तेज, प्रभा उमटत असे याचा अनेकांनी अनुभव घेतला. जणू काही संपूर्ण चेहरा शक्तिशाली प्रकाशाने दीप्तीमान होत असे. ब्रह्माबाबांच्या पश्चात दीदी मनमोहिनी आणि दादी प्रकाशमणी या द्वयीने प्रशासन सांभाळले. त्यांच्या अनेक अडी-अडचणींचे उत्तर मिळवण्याकरता गुलजार दादीजी हुकमी ध्यानावस्थेत जात किंवा अव्यक्त बापदादांचे आवाहन करत. त्यानुसार कधी बापदादा येत तर कधी फक्त संदेशाची देवाण-घेवाण होई. या सर्व बाबतीत दादी गुलजारजी कायम स्थिर असत. एखाद्या लहान आज्ञाधारक मुलाप्रमाणे सर्व काही ऐकत. त्यांच्यापेक्षा अधिकाराने, वयाने मोठ्या असणाऱ्या सर्व दादींचे जे काही सांगणे असेल त्यानुसार करत. त्यांच्याद्वारे अव्यक्त बापदादा अनेकदा १०-१२ तास ज्ञानमुरली सर्वांना ऐकवत, अनेकांना व्यक्तिगत भेटत. त्यांच्याद्वारे घडणाऱ्या या कार्याचा मी जवळून पाहणारा साक्षीदार होतो. परमात्म्याची महावाक्ये टंकलिखित करून देण्याचे भाग्य मला लाभले यात मी स्वतःला धन्य समजतो.

भक्तीमार्गात शिवसमोर दोन नंदी दाखवतात. अलौकिक रीतीने दादीजींनी लघु नंदीची भूमिका ब्रह्माबाबांनंतर बजावली.

अविश्रांतपणे ही भूमिका बजावली. स्वतः अव्यक्त बापदादांनी दादीजींच्या गुणवैशिष्ट्यांचे वर्णन अनेकदा केले आहे. एकदा बाबांनी म्हटले, 'गुलजार बेटीने आपली विचारशक्ती आणि वाणीची शक्ती नेहमी आवश्यक तेवढीच वापरली आहे. बाबांच्या अवतरणामध्ये ही बचत कामी येते. हिने कधीही व्यर्थ गोष्टीत आपला वेळ घालवला नाही.' का, कसे, कोणी... या विचारात त्यांनी आपली शक्ती कधी फुकट घालवली नाही. त्या स्वतः यापासून मुक्त होत्या आणि दुसऱ्यांनाही मुक्त केलं.

दादीजींकडे अनेकदा जाणे झाले. त्या नेहमी मुक्तावस्थेत असल्याप्रमाणे असत. कधीही चेहऱ्यावर गोंधळ, त्रागा दिसला नाही. कधी कधी त्यांच्याबरोबर छोट्या सहलीला जाणे घडे. सर्वासोबत त्या हसून खेळून वागत. मनमोकळेपणाने राहत, म्हणत, 'खा प्या मजा करा पण सगळं करताना बाबांची आठवण विसरू नका. राजयोगच बुद्धीची सहल घडवणारी यात्रा आहे.' कधी कोणी खोचक प्रश्न विचारला तरी त्या हसून उत्तर देत, अमक्या प्रश्नाचे उत्तर बाबांनी अजून दिले नाही, तर मी कुठून देणार असेही प्रांजळपणे सांगून समोरच्याला निरुत्तरही करत. असं थोडक्यात उत्तर देऊन संतुष्ट करत. 'मी कुणी मोठी साधिका आहे, संस्थेतील मोठी अधिकारी आहे, हे भान कधीही नसे.' त्यांना कधी साधारण खाणे पिणे, साधारण ठिकाणी बसणे अशा गोष्टीचे वावडे नव्हते. कुणासोबतही मिळून मिसळून राहू शकत होत्या. 'हेच पाहिजे, हे नको' असले, नाजूक स्वभावाचे बंधन त्यांना नव्हते. मी परमात्म्याचे माध्यम आहे हा अहंकारही नसे. त्यांनी एकदा मला सुचविले, 'स्वर्चितन करणाऱ्यांचा एक गट बनव. पण त्यातील साधक पूर्णपणे स्वर्चितन करणारे असू देत, जरामुद्धा परचितन करणारी मंडळी नकोत. जर कुणाला आपली उन्नती करायची असेल तर स्वतःवर लक्ष हवे आणि बाबांकडे ध्यान लागलेले असावे, प्रवासातल्या देखाव्यात गुंतून पडू नये.' मीपणाचा लवलेश नव्हता. सदैव 'बाबा बाबा' स्वाभाविकपणे त्यांच्या मनात गुंजत असे. यामुळेच सगळ्यांचे आशीर्वाद त्यांना प्राप्त झाले.

दादीजी सूक्ष्मलोकातील संदेश ध्यानावस्थेतून आणत आणि ते लिहून काढण्यात त्यांचा वेळ जाई. आधी कच्चा मसुदा लिहून काढत, मग तो पक्का करून लिहिण्यात त्यांचा वेळ जाई. त्यांना मी टाईप करून लिहून देऊ लागलो. त्यांनी मंजूर करून दिला की तो प्रकाशित करे. या सगळ्यांचे सौभाग्य मज आत्मन्यास लाभले. त्यांची कधी अपॉइंटमेंट घ्यावी लागत नसे. जेवत असल्या, आराम करीत असल्या तरी कधी गेलो तर लगेच वेळ देत. कुठलाही बडेजाव नसे. एकदा बापदादांच्या अव्यक्त मीलनासाठी अनेकजण पांडवभवनात जमले होते आणि त्यांची तब्येत मात्र बिघडलेली होती. त्यावेळी मोहिनीबेन (मधुबन) ध्यानावस्थेत गेल्या आणि त्यांच्याद्वारे बाबांनी सगळ्यांना लाभान्वित केले. त्यावेळेस दादीजींनी बापदादांना नैवेद्य दाखवला आणि भरवला. हे एक वेगळेच दृश्य कायमचे मनावर कोरले गेले आहे.

असं अलौकिक संगोपन दादींनी सर्वांना दिले, त्याची परतफेड आपल्याला स्वतःत परिवर्तन घडवून करायची आहे. आता राहिलेले कार्य आपण कसे पूर्ण करून दाखवितो ते बापदादा आणि प्रगत भूमिकेत गेलेल्या वरिष्ठ दादी साक्षी होऊन पाहत असतील. आपल्यात सूक्ष्म शक्ती भरत राहतील. बाबांनी तर अभिवाचन दिले आहे, मनापासून तुम्ही माझी आठवण करा आणि मी तुमच्या मदतीस हजर आहे.

व्यक्तिशः मला बाटते यज्ञस्थापनेच्या आदि काळात जसं साक्षात्काराचे पेंव फुटले होते तसे पुन्हा अंतिम काळात घडेल आणि त्यातूनच ईश्वराच्या अस्तित्वाची साक्ष सर्वांना पटेल. साक्षात्काराच्या लीळा चालतील आणि त्यातून ते सिद्ध होईल. समस्त दादी, संपन्न होऊन आगामी सेवेसाठी गेल्या आहेत. त्यांचे संपूर्ण रूपच ईश्वराचे अवतरण सिद्ध करेल. कदाचित् याचकारणामुळे करोना काळात वाचा सेवा बाबांनी कमी करविली. प्रत्येक ब्राह्मण आत्मा, मानस सेवेचा अनुभवही बनला आहे. संकटं, परीक्षा येतच राहतील; पण ज्याने स्वतःची साधना स्थिती साधली आहे त्याच्यासाठी (पान क्र.१२ वर)

प्रभू रंगात रंगूनी

(भाग - ५)

ब्र. कु. मिनल, ठाणे (प.)

साकार ब्रह्माबाबा अव्यक्त झाल्यानंतर साक्षात्काराद्वारे ज्यांना ईश्वरी कार्याची प्रेरणा मिळाली, त्यातील एक विशेष भाग्यवान ब्रह्माकुमारी टीचर म्हणजे ब्र.कु.भावना दीदी. १९८२ पासून न्यूझीलंड आणि फिजी मधील ब्रह्माकुमारीज् सेवाकेंद्रांच्या त्या निमित्त संचालिका आहेत. त्यांचा जीवनानुभव देत आहोत

‘ओम जय जगदीश हरे स्वामी जय जगदीश हरे, भक्तजनोके संकट क्षण में दूर करे’ असा घोष घरात सुरू असे. घरातील एका खोलीत अनेक देव-देवतांच्या सुंदर सजवलेल्या मूर्ती तसंच तसबिरी, सुवासिक फुलांचे हार, उजळलेली निरांजनं, धूपाचा मंद दरवळ, सुबक थाळीत मांडून ठेवलेला मिष्टानांचा नैवेद्य आणि भजनात तल्लीन झालेली लहानथोर मंडळी असं एका घरातील वातावरण होतं. गुजरातेतील पाटण शहरात राहणाऱ्या भावनाबेनच्या कुटुंबियांच्या दिवसाची अशी प्रसन्न सुरुवात व्हायची. विघ्नहर्ता गणेशाला नमन करा, विद्या हवी तर सरस्वती देवीची पूजा करा, धनप्राप्ती करायची तर देवी श्रीलक्ष्मीचं स्मरण करा. पूजा करताना छोट्या भावनाला अनेक प्रश्न पडायचे. मोठी मंडळी उत्तर द्यायचं टाळत असतील तेव्हा मन कल्पनेच्या उंच भरान्या घ्यायचं. सगळ्यात मोठा देव परमात्मा हे पंतप्रधान आणि वेगवेगळी कार्य नेमून दिलेल्या देव-देवता हे त्यांचे मंत्री. सगळे मिळून विश्वाचा कारभार सांभाळतात. अनेक देवतांची आपल्याला ओळख आहे पण त्यांना हे कार्य करण्याची शक्ती देणारा तो एक सर्वोच्च अधिकारी परमात्मा कसा आहे? मला कुठे भेटेल? अशा काही त्या बालमनातल्या कल्पना असत. लहान वयातच त्यांनी दोन स्वप्न पाहिली होती. चारचौघांसारखं जीवन न जगता काहीतरी वेगळं, श्रेष्ठ करावं आणि दुसरं म्हणजे

लोकांसाठी असं काहीतरी करावं जेणेकरून सर्वजण कायमचे सुखी होतील; पण हे जमायचं कसं?

१९७२ मध्ये वयाच्या १४ व्या वर्षी वडिलांसमवेत ब्रह्माकुमारीज् सेवाकेंद्रावर जाऊ लागल्यावर, ‘शिव’ पिता परमात्म्याची ओळख पटली. आपली स्वप्नं हळूहळू सत्यात उतरताना दिसू लागली. मग उन्हाळी सुट्ट्यांमध्ये मधुबनला किंवा दिल्लीला गुलजार दादीकडे जाणे, प्रकाशमणी दादी आणि वरिष्ठ राजयोगींच्या सहवासात राहून सेवा करणे, असे उपक्रम सुरू राहिले. अभ्यासात विशेष रूची असल्यामुळे तत्त्वज्ञानासारख्या विषयात मास्टर्स पदवी मिळवल्यानंतर त्यांना पीएच.डी करण्याची खूप इच्छा होती; पण ईश्वरी योजना काही निराळीच असावी. १९७८ च्या सुद्धीत लंडन आणि युरोपातून २० किशोरवयीन मुलं मधुबनमध्ये बाल व्यक्तित्वविकास शिबिरासाठी आली होती. भावनाबेन त्या कार्यक्रमासाठी तिथे गेल्या. ३ आठवडे सोबत राहिल्यानंतर मुलं या लाडक्या दीदीला सोडायलाच तयार होईनात. त्यांनाही लंडनला पाठविण्याचा आग्रह दादीपाशी करू लागली.

मनमोहिनी दीदी त्यांना नेहमी ‘भवानी’ (देवी) म्हणून हाक मारत असत. त्याकाळी अव्यक्त बापदादांचे अवतरण एक दिवसाआड होत असे. असंच एकदा बापदादांना भेटत असताना भावनाबेनच्या मनांत विचार घोळत होते ‘इतक्या लवकर बिनाश कसा होईल? गाझा विश्वास बसत नाही.

संपूर्ण जगाचं महापरिवर्तन होण्यासाठी खूप वेळ जाईल..’ त्यांच्या मनातली खळबळ ओळखून शक्तिशाली दृष्टी देत बाबा म्हणाले, ‘बेटा, तुला वाटतंय तेवढा वेळ आता उरला नाही. छान शिकून तू आपल्या लौकिक वडिलांचं नाव मोठं केलस, आता ईश्वरी सेवा करून अलौकिक आणि पारलौकिक पित्याचं नाव तुला मोठं करायचं आहे. (देवी) भवानी म्हणून कोण ओळखलं जातं ते ठाऊक आहे?’ भावनाबेन गप्य राहिलेल्या बघून बाबा म्हणाले, ‘भवानी हे आदिशक्ती पार्वतीचं नाव आहे. शिव आणि भवानी (शिवशक्ती) एकमेकांशिवाय कोणतंही कार्य करू शकत नाहीत. तेव्हा स्वतःला कायम बाबांशी एकरूप झाले आहे असं समज. मी आणि बाबा म्हणजे आपण जोडगोळी आहोत असं समज. ईश्वरी सेवेत रुजू होण्याची हीच वेळ आहे. समजा काही समस्या आलीच तर सहस्र बाहू असलेले बाबा माझ्याबरोबर आहेत, त्यांचा वरदहस्त माझ्या मस्तकावर आहे हे स्मरण कर.’ वरिष्ठ दादी आणि परमात्मा पित्याने समर्पित होण्याचं केलेलं आवाहन स्वीकारून, शिवाची ‘भवानी’ होऊन ईश्वरी सेवेचा विडा उचलायचं भावनादीदींनी ठरवलं.

गांधीनगर सेवाकेंद्रावर केवळ सहा महिनेच राहण्याचा अनुभव गाठीशी घेऊन, जुलै १९८२ मध्ये त्या न्यूझीलंडच्या सर्वस्वी अनोळख्या भूमीवर पोचल्या. तिथे ईश्वरी सेवेची सुरुवात करायची होती आणि फक्त ३ महिन्यांचाच प्रश्न होता म्हणून हिंमतीने त्यांनी ‘हां जी’ म्हटलं होतं. कडाक्याची थंडी एकवेळ सहन करता येईल; पण वेगळी संस्कृती जोपासलेल्या आणि इंग्रजी बोलतानाही अर्धा शब्द खाऊन टाकणाऱ्या लोकांचं म्हणणं समजून घेऊन संवाद साधायचा कसा? इथे बाबांशी निरंतर जोडलेला बुद्धियोग कामी यायचा. त्यांचे विचारतरंग जाणून घेऊन सेवा सफल होत गेली. तीन महिने उलटले तसं त्यांनी मनमोहिनी दीदींना भारतात परत येण्याविषयी विचारलं. ‘सेवेचा शुभारंभ झालाय. अजून ३ महिन्यांचा व्हिसा आहे ना, आणखी रहा’ हे वरिष्ठांचं सांगणं मानून आणि तिथल्या ईश्वरी परिवाराच्या प्रेमळ आग्रहामुळे

त्यांचा मुक्काम वाढला. त्याकाळी अशाप्रकारे बाहेरून आलेला पाहुणा केवळ वर्षभरच न्यूझीलंडमध्ये राहू शकतो असा नियम होता. दोनदा व्हिसाची मुदत वाढवून घेता घेता ११ महिने झाले. त्या मधुबनला गेल्या. जानकी दादी, प्रकाशमणी दादींनी त्यांना समजावलं ‘इतकी छान सेवा केलीस. तिथे बाबांचा अलौकिक परिवार वाढतोय आणि आता तुझ्याद्वारे बाबांच्या प्रेमाची त्यांना खरी गरज आहे. तू भारतात परत आलीस तर सेवेचं काय होईल?’

खरंच होतं ते. कुणी पैसा मिळवण्यासाठी तर कुणी त्या देशातील व्यक्तीस्वातंत्र्याचं सुख अनुभवण्यासाठी म्हणून मायदेशाचं ऊबदार, सुरक्षित घरटं सोडून कायमचे तिथे विसावतात; पण अशी कुठलीच अपेक्षा न ठेवता, सोबत कुणीही समर्पित भारतीय बहीण नसताना, सेवाकेंद्र स्थापून ईश्वरी सेवा करण्याचा निर्णय करायला वाघाचं काळीज हवं. भावनादीदींनी ते करायचं ठरवलं. अजून एक महिन्याचा अवधी हातात होता म्हणून त्या न्यूझीलंडला परतल्या. मुक्काम वाढवायचा तर सेवाकेंद्राची कायदेशीर नोंदणी करणं आवश्यक होतं. व्हिसा तर संपत आलेला, जायचं कुठे? शेवटी डॉ. निर्मला दीदींच्या सांगण्यावरून त्यांनी फिजीला जाण्याचा निर्णय केला. न्यूझीलंडला येऊन कोर्स करून गेलेल्या फिजीतील एका दांपत्याला फोन करून तिथे विमानतळावर घ्यायला येण्याची विनंती केली. दैवयोग कसा असतो पहा. काही दिवसांपूर्वी आलेल्या बादळामुळे त्या फिजी बेटावर बरंच काही होत्याचं नव्हतं झालं होतं. महालासारख्या घरात राहणारं ते कुटुंब अगदी छोट्या घरात आलं होतं. आता राहायचं कुठे? त्या भावाने तिथे स्थायिक झालेल्या काही भारतीय कुटुंबांशी त्यांची ओळख करून दिली. एका वृध्द गुजराती दांपत्याचे नातेवाईक भावनादीदींच्या पूर्व परिचयाचे आहेत हे बोलण्याच्या ओघात समजलं. त्या मंडळींनी मग अगत्याने स्वतःच्या घरातील स्वतंत्र खोली दीदींना राहण्यासाठी देऊ केली. निराकार परमात्म्याचं कृपाछत्र असल्यावर अशक्य ते काय! भारतीय देवस्थानांच्या पुजाऱ्यांची भेट घेऊन सेवा सुरू झाली. तिथे आसपास

३०० हून अधिक बेटं आहेत. हळूहळू सेवेचा विस्तार होऊ लागला. यात तीन महिने सरले.

तिकडे न्यूझीलंडमध्ये ब्र. कु. सदस्यांनी सेवाकेंद्र नोंदणीसाठी आवश्यक असणारी कागदपत्रं तयार करून भावनादीदींना संदेश पाठवला. न्यायाधीश त्यांची मुलाखत घेणार होते. ती यशस्वी झाली तर कायम वास्तव्याचा परवाना मिळणार होता. १५ दिवसांच्या तात्पुरत्या व्हिसावर त्या न्यूझीलंडला गेल्या. मनोमन म्हणाल्या बाबा, आत्तापर्यंत मी कुठेही मुलाखत दिलेली नाही. हा अनुभव माझ्यासाठी नवीन आहे. हा रुद्र ज्ञान यज्ञ तुमचा, कार्य तुमचं, मी निमित्तमात्र. योग्य ते करवून घ्या. न्यायाधीशांनी त्यांना अनेक प्रश्न विचारले. एका मुलाखतीपुरती मर्यादित न राहता जवळपास वर्षभर ही प्रक्रिया सुरू होती. अखेर स्वीकृती मिळाली. मूळ आदि सनातन देवी देवता धर्मातील असलेल्या पण कालौघात अनेक देश, धर्म, प्रांतात विखुरलेल्या आत्मिक

मुलांना पुन्हा ईश्वरपित्याचा वारसा मिळवून देण्यासाठी 'प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाचं' सेवाकेंद्र सुरू झालं. आजमितीस न्यूझीलंडमध्ये ४ तर फिजीमध्ये ३ मोठी सेंटर्स तसंच अनेक लहान लहान सेवाकेंद्रे आहेत. तिथलेच भाऊ-बहिणी ईश्वरी सेवेची जबाबदारी आनंदाने सांभाळतात.

न्यूझीलंडमध्ये राहून केलेल्या समाजसेवेतील गौरव म्हणून 'जस्टिस ऑफ पीस' या जबाबदार, सन्माननीय पदावर १९९६ मध्ये भावनादीदींची नियुक्ती करण्यात आली. समाजप्रबोधन आणि युवा पिढीसाठी केलेल्या विशेष आध्यात्मिक सेवेसाठी २००१ मध्ये त्यांना 'सिविक ऑनर अवार्ड'सुद्धा देण्यात आले. 'बोले तैसा चाले' असं धारणामय आयुष्य घडवणाऱ्या भावनादीदींकडून आपल्यालासुद्धा खूप काही शिकण्यासारखं आहे. (संदर्भ : प्रभूप्रेम के परवाने)

(पान क्र. ९ वरून)

हा सगळा खेळ जाणवेल, आनंदमय स्थिती बनेल. इतक्या मोठ्या कलियुगी सृष्टीचे परिवर्तन होणारच आहे, लोकसंख्याविस्फोट, प्रदूषण, तमोप्रधान तत्वांचे विक्राळ रूप अशा अनेक गोष्टींद्वारे महाविनाश अटळ आहे. अशा परिस्थितीत जो आपली मनाची स्थिती योगयुक्त बनवेल तो काहीही सहन करायची वेळ आली तरी, धैर्यशाली बनून सहन करेल.

तपस्वी बनून आपले जीवन व्यतीत करण्याचा हा काळ आहे, व्यर्थ गोष्टीत वेळ दवडण्यात काहीच हशील नाही. कुठल्याही गोष्टीत गुंतून पडण्यात अर्थ नाही, शक्य होईल तितके आपला पायगुंता सोडवण्यातच शहाणपण आहे. बाबा म्हणतात, 'विश्वव्यापी नाटकातील जो प्रसंग समोर येत आहे त्याकडे साक्षीद्रष्टा होऊन पहा, घटनेला पूर्णविराम लावा आणि पुढे मार्गस्थ व्हा. अडकू नका. येणाऱ्या संकटांना

तोंड देण्यासाठी शुभ भावना आणि शुभ कामनांच्या विचाराने संपन्न रहा. तपस्येत कुठलीही गोष्ट बाधक बनू नये हे अवधान ठेवा. वैश्विक नाटकातील प्रत्येक घटना कल्याणकारी आहे, आपल्या सर्व दादींनी हा ईश्वरी यज्ञ ज्याप्रकारे वृद्धिंगत केला त्याप्रमाणे आपणा सर्वांना ही धुरा वाहायची आहे. कार्य संपन्न होवो, आपणही संपन्न होऊया आणि बाबा परमधामाचे द्वार उघडतील. सर्व मनुष्यात्म्यांना मुक्ती जीवनमुक्ती मिळो, दुःखमुक्ती होवो अशी शुभभावना बाळगून तपस्या करण्याचे उद्दिष्ट ठेवूया. विचारांची आंदोलने समाप्त करून ज्याप्रमाणे दादीजी एकरस होऊन जीवन जगल्या तसेच आपल्याला अचल, अडोल एकरस होऊन अग्रेसर व्हायचे आहे. हेच जीवनाचे उद्दिष्ट असावे.

क्रमशः

(भावानुवाद - ब्र. कु. चंद्रशेखर, बी. के. कॉलोनी, आर्बू रोड)

चिंतन

लंघन : २

ब्र. कु. परशुराम, संगमनेर

लंघनाचा अतिशय जवळचा संबंध जीभेशी आहे. एक म्हणजे खाणे आणि दुसरे बोलणे. मागील भागात आपण खाण्या-पिण्याविषयीच्या लंघनाची थोडीशी चर्चा केली. या भागात बोलण्याविषयी करूया.

बोलण्याचे लंघन म्हणजे कडकडीत उपवासाप्रमाणे मौनच बाळगायचे का? याचे उत्तर 'हो आणि नाही' असे दोन्ही प्रकारे देता येईल. जर एकांतात, अरण्यात, डोंगरावर जाऊन काही साधना करायची असेल तर मौन किंवा कठोर मौन शक्य आहे. पण सर्वसाधारण माणसाला दैनंदिन कार्यव्यवहार सांभाळून मौन पाळायचे असेल तर काय करावे? जिथे चार शब्दांत काम होण्यासारखे असते तिथे दहा शब्द न वापरणे म्हणजेच मौन म्हणता येईल. संत ज्ञानेश्वर म्हणतात, 'मितुलेचि बोलावे'. नुसतेच हल्लग्रहाने तोंडाचे मौन ठेवले तर, तेही हठयोगातच गणले जाईल कारण मनांत इच्छा आहे बोलण्याची आणि तरीही तोंड बंद ठेवले.

जास्त बोलण्याकडे आपला कल कधी जातो? जर मनांत भावनांचा आवेश उफाळून आला असेल तर किंवा बोलघेवडा स्वभाव असेल तर आपल्याला कुणी वाईट बोललं किंवा आपली निर्दा कानी आली तर आपण अधिक बोलण्याद्वारे त्याला प्रत्युत्तर करण्याच्या नादात जास्त बोलतो. मनांत जितक्या वेगाने विचार उमटतात, तितक्याच प्रमाणात मुखातून बोल निघतात. काही वेळा परिस्थितीनुरूप, बोल बाहेर पडत नसतीलही; पण मनांत मात्र आंदोलने सुरूच राहतात. मी त्याला असा सुनावला असता... इत्यादी. मानसशास्त्रज्ञ म्हणतात मनुष्य रागावला की अधिक बोलण्याकडे वळतो.

दुसरा मुद्दा बोलघेवडेपणाचा. काही माणसे

लहानपणापासून जास्त बोलणारीच असतात. ती सवयीने अधिक बोलतात. सखोलपणे विचार करून पाहिलं तर ज्यांची भाषेवर आणि विचारांवर पकड नसते अशी माणसे जास्त बोलतात. भाषेवर हुकूमत असेल तर योग्य शब्दांची निवड आणि कमी बोलणे सहज साध्य होते. त्याचबरोबर विचारांची सुस्पष्टता असेल तर स्वाभाविकच कमी शब्दांत काम पूर्ण करता येते.

अध्यात्मात 'मुनिर्भावः इति मौन' म्हणजे मुनींच्या मनात असलेला भाव धारण करणे म्हणजे मौन धारण करणे. ऋषी-मुनींच्या मनांत काय भाव असावा? सर्वाविषयी आपलेपणाची भावना किंवा ज्ञान भरलेला घडा जसा खळखळत नाही, स्थिर असतो तसेच मनुष्याच्या जीवनात ज्ञान उतरले असेल तर मौन घडते, ते जाणून बुजून आणावे लागत नाही. यातून मौन सर्वार्थ साधनम् घडते. न बोलताही बरीच कामे आपसुकच होतात. साधकासाठी आवश्यक आहे, स्वतःची स्तुती आणि दुसऱ्याचे दोष एवढे जरी बोलले नाही तरी मौनाची पहिली पायरी गाठली असे म्हणता येईल. संस्कृतातील काही सुभाषिते म्हणतात, बोलण्याच्या अवगुणानेच पोपट, मैनेसारखे पक्षी बंधनात अडकतात. साधकही असाच अनावश्यक बोलण्याने कर्मबन्धने वाढवित जातो आणि अडकतो. शारीरिक पातळीवर विचार केला तर लक्षात येते, अधिक बोलण्याने शरीरातील अमनितत्त्व व वायुतत्त्व व्यर्थ जात राहते, शरीरातील उष्णता वाढते. परिणामी वृत्ती उफाळून येण्यास वाव निर्माण होतो. म्हणून उल्लेख येतो - ऐसे ते अचित्य काय हो बोलावे! आपणही मौनाचे प्रयोग करून पहा, काय लाभ होतो ते!

बेगमपूरच्या बेफिकीर बादशहा, मस्त फकीर : दादी जानकीजी!

ब्र. कु. हेमंत, शांतिवन, आबू रोड

२७ मार्च २०२०, शुक्रवारी, पहाटे पाच वाजता मोबाईलची घंटी घणाणली, फोनवर एक ब्रह्मावत्स म्हणाले, 'अरे हेमंत, दादी जानकीजी बाबांच्या कुशीत सामावल्या' क्षणभर कानावर विश्वासच होईना ! मन स्तब्ध नि शब्द शून्य झाले. अचानकचा पाठ पक्का करीत, दादी अव्यक्त वतनवासी फरिश्ता बनल्या. मास्टर ज्ञान सूर्य (दादी जानकी) विश्व क्षितिजावरून अस्त झाल्या.. नि एक युग संपल्याचा आभास करून गेल्या. 'मीठी टोली व गोड बोली' कायमची संपली. वरदानाची वृष्टीही थांबली. तीन वेळा 'ओमशांति' हा मंत्र उच्चारून 'मी कोण?.. माझं कोण?..नि मला काय कराचंय?' हे पुरुषार्थाचे मर्म व आत्म्याचा खरा धर्म जगाला देणाऱ्या दादी पुढच्या प्रवासाला निघाल्या. फक्त शिळक राहिल्या त्या अनमोल संगोपनाच्या लाखा, करोडो मधुर आठवणी!! दिव्य बुद्धीरूपी तिसऱ्या नेत्रापुढे फिरतोय तो फक्त दादींच्या आदर्श चरित्राचा चलचित्रपट!

सिंध हैद्राबाद येथे एका भक्तिसम्पन्न धार्मिक कुटुंबात १ जानेवारी १९१६ रोजी दादींचा जन्म झाला. वडील 'चेलाराम' हिरे-माणीक, मोत्याचे व्यापारी होते, त्यांनी नाव दिले, 'जानकी, तर शिवपित्याने दादींना दिलेले अव्यक्त नाव होते, 'मनोहर शांता !' मात्र ब्रह्मा बाबा प्रेमाने 'जनक' म्हणूनच संबोधत. केवळ तिसरी इयत्ता शिकलेल्या दादींनी बालपणीच 'विचार सागर, योग वशिष्ठ, भगवद्गीता, भागवत व ग्रंथ साहेब इत्यादी ग्रंथ वाचून काढले होते. सुखमणीचा पाठही त्या प्रेमाने करत. एकदा त्या सिकरापूर येथे वडिलांसोबत गेल्या होत्या, तिथे एका शांत बसलेल्या व्यक्तीला पाहून त्यांना खूप आश्चर्य वाटले. 'ना भजन,

कीर्तन, ना हवन, ना पूजापाठ करणे. त्याचे मस्तक चमकत होते, तेव्हा त्याला दादींनी विचारले, 'तुम्ही काय करताय?' तेव्हा तो म्हणाला, 'विष्णुचे ध्यान करतोय', त्याचे हे उत्तर ऐकून त्यांना वाटलं अशी भक्ती करावी. त्यांना ईश्वरप्राप्तीचा ध्यास लागला. त्या सकाळी उठून गीता वाचून फिरायला जाऊ लागल्या.

सन १९३७ मधे दादी एकदा सकाळी सकाळी वडिलांबरोबर फिरायला गेल्या होत्या. त्या वेळेस ब्रह्माबाबाही बागेत फेरफटका मारून परत येत होते, दादी बाबांच्या समोर गेल्यावर बाबांनी प्रेमाने शक्तिशाली दृष्टी दिली, तेव्हा त्यांना खूपच हलकेपणाचा अनुभव झाला. त्याचक्षणी हेच माझे खरे पिता आहेत असा निश्चय झाला. ज्या परमात्म्यास शोधत होते, ते बाबांमध्ये दिसले. जे पाहिजे होते, ते मिळाले आणि मग 'त्या' ओम मंडळीत जाऊ लागल्या. एकदा 'लक्ष्मणा' नावाच्या आपल्या बहिणीसोबत बाबांकडे गेल्या होत्या तेव्हा बाबा म्हणाले, 'तुझी बहीण खूप शक्तिशाली ठरेल, मात्र तुला कठीण बंधनास सामोरे जावे लागेल.' नेमके तसेच झाले.

दादींची इच्छा नसतानाही लोकलाजेस्तव वडिलांनी कृपलानी कुळात दादींचे लग्न लावून दिले. सासर खूप श्रीमंत होते. मात्र विरागी मनाच्या दादींचे मन त्यात कधीच गुंतले नाही. एकदा माहेरी गेल्या असता त्यांचे पती 'नवलभाई' त्यांना न्यायला आले. पण दादीजी देवघरात बसून रडत होत्या, 'देवा तू माझा टाहो का ऐकत नाहीस?' त्यांचे देवाशी चाललेले हितगुज नवऱ्याने ऐकले आणि त्याला फार राग आला. सासरी नेल्यावर त्याने दादींना पुष्कळ

मारहाण केली. इकडे वडिलांना व्यापारात खूप तोटा झाला तेव्हा त्यांना वाटले आपण उगाचच जानकीला संसारात लोटले. ती गेल्याने जणू घरातली लक्ष्मीच निघून गेली. ही बातमी बाबांना (साकार ब्रह्माबाबा) समजल्यावर त्यांनी दादींच्या वडिलांना बोलावून कराचीत कुटुंबासहित राहायची व्यवस्था केली.

दादींच्या घरामागेच 'दीदी मनमोहिनीचे' घर होते. दीदी युक्तीने दादींसाठी ज्ञानमुरली पाठवत आणि दादी गुपचूपपणे न्हाणीघरात मुरली वाचत. सासरी होणाऱ्या लौकिक आणि संसारी गोष्टींचा दादींना उबग आला होता. त्या स्वतःच स्वयंपाक करू लागल्या तर सासू आरडाओरड करे. तिच्या मतानुसार घरात एवढे नोकर-चाकर असताना स्वतः काम करणे म्हणजे कुटुंबासाठी अप्रतिष्ठेचे वाटे. वायफळ गप्पात राहून केलेला नोकरांच्या हातचा स्वयंपाक दादींना आवडत नसे. त्या आत जाऊन एखादे गीत गुणगुणू लागल्या तरी नवऱ्याच्या जीवाची आग होई. मग समोर गीतेचे पुस्तक ठेवून मनातल्या मनात 'त्या' ईश्वराचे स्मरण करीत तर नवलभाई मारहाण करून विचारत, 'तू गीतापठण करतेस की दादा लेखराजची आठवण करतेस?' या सगळ्या मनस्तापाचा परिणाम दादींच्या प्रकृतीवर झाला. त्यांना टी.बी. झाला तेव्हा त्या डॉक्टरना म्हणाल्या, 'मला सत्संगात जाऊ द्या तेच माझ्यासाठी औषध आहे.' हे ऐकून सासुरचे अजूनच नाराज झाले. थोडाफार फरक पडावा म्हणून त्यांना कोलकात्यात आणले. तिथेही नवऱ्याचा जागता पहारा असे. एकदा त्यांची बहीण 'लक्ष्मणा' आली आणि दादींना उद्देशून म्हणाली, 'जागी हो शक्ती जागी हो, ओमने तुला बोलावले आहे.' तिच्या लाल नेत्रांमध्ये पाहून दादींमध्ये शक्तीचा संचार झाला. डॉक्टरांनीही नवलभाईला सांगितले होते, 'हिला आनंदी ठेवा, दुःखी होऊ देऊ नका.' नवऱ्याने विचारले तुला काय दिल्यावर तू आनंदी राहशील? दादी म्हणाल्या, 'मला कराचीला घेऊन चला' त्यानुसार कराचीला नेण्यात आले. पण नवरा म्हणाला, 'दादा लेखराजकडे जाऊ देणार नाही.' माहेरी नेल्यावर दादींचे वडील जावयाला

म्हणाले, 'हिला फिरायला घेऊन जा' पण दादीजी आपल्या वडिलांबरोबर जायला तयार असत. वडिलांसोबत त्या ब्रह्माबाबांकडे जाऊ लागल्याने त्या आत्मिक प्रेमाने हळूहळू ठीक झाल्या. इकडे सासुरच्यांना वाटले माहेरपणामुळे तब्येत ठीक झाली. सासरी नवऱ्याच्या पैशापेक्षा आपल्या कमाईच्या जोरावर खाळे तर बरं म्हणून त्या शिवणकाम करून लागल्या. त्यातून त्यांना आनंद मिळू लागला. शिवणकामामुळे बोटाला इजा होऊन पाणी झाल्याने डॉक्टरकडे जायचे निमित्त करून त्या ओम मंडळीतील इशू दादींच्या आई कलामाता यांचेकडे गेल्या. तिथे धुरी दादी व कमलसुंदरी दादी ईशप्रेमाची गीते गाताना पाहून दादी जानकीजींना रडूच फुटले. तिथेही त्या सगळ्यांनी मिळून दादींच्या सुटकेचे काही प्रयत्न केले; पण तेही निष्फळ ठरले. काही दिवसानंतर दादींना पुन्हा एकदा बाबांकडे जायची संधी मिळाली. बाबांनी, प्रेमाने त्यांना दोन घास भरवले, हिम्मत भरली आणि त्या घरी आल्या. त्या दरम्यान सासूचा मृत्यू झाला. ते निमित्त साधून दादींनी साधे पांढरे कपडे चापरायला सुरुवात केली. या धामधुमीत दादींना आपलं स्त्रीधन म्हणून मिळालेले दागिने-पैसे इत्यादी ईश्वरी यज्ञात सफळ करता आले.

एके दिवशी दादींनी निश्चय करून आपल्या वडिलांना सांगितलं आणि कराचीला बाबांकडे ओम मंडळीत येऊन दाखल झाल्याच. इतर नातेवाईकांनी त्यांना येऊन समजवायचा प्रयत्न केला पण दादी आपल्या विचारावर ठाम होत्या. 'मला तुमचं काही नको मला इथे सत्संगातच राहू द्या. एवढं एकच मागणं होतं' शेवटी पोलिसांपर्यंत सगळं प्रकरण गेलं. नवऱ्याला हे सगळं कळलं तेव्हा तो कोलकात्याला गेला होता तो परत आला. त्याने सत्संगात येऊन खूप तमाशा केला. त्यांना जबरदस्तीने ओढून नेऊ लागला तेव्हा मिदू दादींच्या आई तिथे पोहोचल्या आणि त्यांनी दाराला बाहेरून कडी घातली आणि पोलिसांना बोलावले. झाल्या प्रकाराने घाबरून आणि वैतागून नवलभाईने सांगितले, 'तू नाही आलीस तर मी दुसरे लग्न करीन.' दादी म्हणाल्या, 'खुशाल करा' आणि ती बंधनगाठ सुटली. दादीजी मुक्त झाल्या.

बाबांनी त्यांना तूर्तास वडिलांसोबत राहायला सांगितले. तिथे राहून त्या रोज ज्ञानमुरली श्रवण करण्यास जाऊ लागल्या. एके दिवशी कीन मदर (मनमोहिनी दीदींच्या आई)नी दादीची गाठ मातेश्वरीसोबत घालून दिली. तेव्हा मातेश्वरी म्हणाल्या, 'तू जनक आहेस ना ! लौकिक नातेवाइकांकडची वस्तू वापरात राहिल्याने तुझी बुद्धी त्यात गुंतून राहिल.' त्या दिवसापासून दादीनी लौकिकातून आलेल्या वस्तू वापरण्याच्या सोडल्या त्या कायमच्याच. कुणाकडून काही वस्तू आली तरी त्या नेहमीच यज्ञात समर्पित करून टाकीत असत. एके दिवशी त्यांनी, किकनी नावाच्या बहिणीने लिहिलेली चिठ्ठी पाहून प्रेरणा घेतली. 'मी ज्ञानामृत प्राशन करेन आणि इतरांनाही ज्ञानामृताचा लाभ घडवेन' असं त्या चिठ्ठीत होतं. मीही तसेच करेन ही त्यांनी जणू प्रतिज्ञाच केली आणि ती शेवटपर्यंत पाळली. या कृतीने संतुष्ट होऊन बाबांनी एकदा दादींना विचारले, "बेटा तुला काही विचारायचे आहे का?" दादी म्हणाल्या, "मी काय विचारू तुम्हाला ! माझा कंठच दाटून आलाय." त्यावर बाबा म्हणाले, "मुली तुझ्यासमोर कुणी या ज्ञानाविषयी वादविवाद करायला आला तर त्याचीही अशीच स्थिती होईल ते वरदान आहे तुला आजपासून."

एकदा दादींनी बाबांना विचारले, "बाबा मी या मार्गात इतरापेक्षा उशिरा आले, त्याची कसर भरून काढण्यासाठी मी काय करू?" बाबा म्हणाले, "बेटा तू एक ज्ञानमुरली बारा वेळा वाच." त्यावर दादी म्हणाल्या, "मी चोवीस वेळाही वाचायला तयार आहे." बाबा म्हणाले, "जसं तुझं डोकं मोठं (बुद्धीवान) आहे ना अगदी तसाच पुरुषार्थही कर." एकदा मातेश्वरी, दादींना म्हणाल्या, "तू परिचारिका बनशील का?" त्यांनी तात्काळ होकार दिला. रुग्णांची मनोभावे शुश्रूषा केली. बाबा रोज आजारी मंडळींची चौकशी करत आणि दादीजी समाचार देत. अशाप्रकारे बाबा-मम्मा यांच्या सोबत राहायची त्यांची सूक्ष्म शुभ इच्छा पूर्ण झाली. पुढे १९५० मध्ये सर्वजण आबूला आले तेव्हा थंडीत अस्थ्याच्या त्रासामुळे दादीजी फार काही कर्मणा सेवा करू शकत नव्हत्या. त्यांनी बाबांना विचारले, "बाबा, माझे

प्रारब्ध मी कसे घडवू?" बाबा म्हणाले, "मुली मी इथे टीचर ट्रेनिंग सेंटर बनवित आहे, त्यात तयार होणाऱ्या शिक्षिका देशोदेशीची सेवा करतील. त्याने तुझे प्रारब्ध बनेल." त्यानंतर बाबांनी छोट्या हॉलमध्ये त्यांना क्लास करायला शिकविले. मम्मा अव्यक्त झाल्यावर बाबांनी दादींना मम्मांची खोली राहावयास देऊ केली.

एके दिवशीची गोष्ट आहे, दादीजी तल्लीन होऊन बाबांच्या आठवणीत रममाण झाल्या होत्या, आणि बाबा तिथे येऊन पोहोचले. बाबा म्हणाले, "मै गुलाम तेरा मै गुलाम तेरा!" अशा वेगवेगळ्या आशीर्वादांनी दादीजींचे जीवन सजत गेले. दादींनी सेवेसाठी बाहेर जाण्याची तयारी बाबांकडे दर्शवली तेव्हा बाबांनी त्यांना मुंबईला पाठवले. बाबांनी दादींच्या आईला पत्र पाठविले, माझ्या अष्टरत्न माळेत येणाऱ्या या मुलीस मी तुमच्याकडे पाठवत आहे. पत्र मिळताच आईला आनंद झाला. मुंबईत काही दिवस ईश्वरी सेवा केल्यावर एकदा दादीजी मधुबनला बाबांकडे गेल्या होत्या. दादीजींच्या मनांत तिथे बाबांसमवेत राहून विशेष योग तपस्या करायची इच्छा होती. एरव्ही बाबा कुणालाही नित्य सेवा सोडून फक्त आबूला येऊन राहायला परवानगी देत नसत. दादीजींनी बाबांना गाळ घातली आणि म्हणाल्या, "माझी खूप इच्छा आहे पण तुम्ही मला नेहमीचा नियम लावून धर्मराजाप्रमाणे कठोर दृष्टीने पाहू नका." बाबाही म्हणाले, "हरकत नाही बेटा मी तुला नियमाच्या चौकटीत नाही अडकवत." त्यानंतर दादीजींनी चाळीस दिवसांची विशेष तपस्या केली. त्या दिवसांच्या आठवणी 'त्या' कायम सांगत.

दादीजींनी मुंबई, पुणे, अंबाला, कर्नाल अशा अनेक ठिकाणी सेवा केली. त्यातून बाबांचे खरे वारसदार पुत्र ज्ञान धारण करण्यास येऊ लागले. अव्यक्त बापदादांनी त्यांना आदेश दिला, परदेशात जाऊन सेवा करण्याचा. 'मला भाषा येत नाही मी तिथे जाऊन काय करू' असं दादींनी विचारल्यावर बापदादांनी सांगितले, "तिथल्या लोकांना भाषेपेक्षा भावनेच्या बोलीची गरज आहे. तुला तिथे जाऊन

मधुबनचीच प्रतिकृती करायची आहे.” लंडनच्या एका छोट्याशा भाड्याच्या खोलीत सेवाकेंद्र सुरू झाले. बारा-तेरा विद्यार्थी येत. दादीजी प्रेमाने सर्वांना जिकत, शुद्ध आत्मिक भावाने आपलंसं करून घेत आणि त्याचाच प्रभाव दिसून येई. सर्वांमध्ये त्याग तपस्येचं बीज पेरून त्यांना यज्ञस्नेही बनविण्याचे मोठे कार्य दादीजींनी शेवटपर्यंत केले. भाषा वेगळी, संस्कृती वेगळी, धार्मिक संकल्पना वेगळ्या, विविध संस्कारांच्या मनुष्यात्म्यांना ब्रह्माबाबांसारखे संगोपन आणि आपुलकीची भावना देऊन ईश्वरी मार्गस्थ केले. साध्या सरळ जीवनातून आणि मितव्ययी आचरणाद्वारे अनेकांत आध्यात्मिकतेचे बीज रोवले. आज त्याचा विशाल वटवृक्ष झालाय. अनेक परदेशी मंडळी प्रभुप्रेमाच्या रंगत रंगून गेली.

मुजफ्फरपूरच्या (बिहार) राणी दीदींनी दादीजींच्या श्रेष्ठ तपस्येविषयीचा एक किस्सा सांगितला. दादीजी पहाटे दोन-अडीचला उठून योग करीत असत. पुण्यात असताना मी एकदा त्यांना अमृतवेळेस पाहायला गेले तर मला त्या कुठेच दिसल्या नाहीत. नंतर मी विचारले तर म्हणाल्या, “मी ऑफिसमध्ये बसून योग करत होते. दिवा लावायची गरज नाही, परमधामाच्या तेजाचा अनुभव मनांत पसरला असताना बाह्य प्रकाशाची काय आवश्यकता?”

दादींचे संगोपन लाभलेल्या दीपकभाईंनी अशीच एक घटना सांगितली, आम्ही दादींना घेऊन डुंगरपूरला जात होतो तेव्हा दोन मुलांनी आमच्या कारला ठोकर मारली. गाडीच्या काचा फुटल्या. ती मुले पळून जाऊ लागली. आम्हाला काही इजा झाली नाही; पण दादीजींनी त्या मुलांना बोलवायचा इशारा केला. मुले घाबरत होती. दादी म्हणाल्या, “त्यांना टोली (यज्ञप्रसाद) देऊन” इतक्या प्रेमळ होत्या दादीजी.

मज आत्म्यासही त्यांच्या सानिध्याचा लाभ मिळाला. मातेश्वरी भवनमध्ये त्यांना मी निमंत्रण दिले आणि त्या खरोखरीच आल्या. एका दमात जिना चढून आल्या आणि

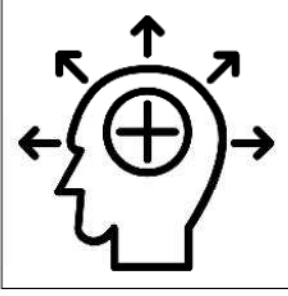
प्रेमाचा वर्षाव केला. एकदा त्यांना मी इंद्रप्रस्थ भवनात शेषशायी विष्णुसमान निश्चित स्थितीत पहिले होते. जणू एखादा देवदूतच निजला होता. ते पाहून मला विदेह स्थिती किंवा योगनिद्रा काय ते स्पष्ट झालं. मी सिंधी भाषा लिहायला - वाचायला शिकलो. त्यांना सिंधीतून लंडनच्या पत्त्यावर पत्र पाठवले. नंतर शांतिवनात त्या आल्या तेव्हा मला इतकं प्रेमाने जवळ घेतले, वरदान आणि भेटवस्तूही दिली. एकदा मी केलेली कविता सभेत वाचून दाखवण्याची संधीही त्यांनी मला दिली.

दादीजी इकोनॉमीच्या अवतार होत्या. स्वतःच्या अंत्यविधीवर जरासुद्धा वायफळ खर्च होऊ नये ही त्यांची मनोमन इच्छा होती. करोना काळातील टाळेबंदीमुळे ती पूर्ण झाली, नाहीतर देशोदेशीची हजारो मंडळी आली असती. अशा विदेही, विरक्त बनून जीवन व्यतित करणाऱ्या प्रेममयी मूर्तीस माझे शत् शत् नमन !

(पान क्र. ७ वरून)

भस्मसात झाला. श्रीकृष्ण अर्जुनाला सांगतो, ‘खरंतर हा रथ आधीच समाप्त होणार होता; पण मी माझ्या शक्तीने इतका काळ हे थोपवून ठेवले होते.

‘आत्मानं रथिनं विद्धि शरीरं रथमेव तु।’ याप्रमाणे दादीजींनी आपला देहरूपी रथ त्यागला. इतक्या श्रेष्ठ तपस्विनी व्यक्तीच्या अव्यक्त होण्याचे गहन पडसाद नक्कीच उमटतील. सर्व साधकांनी आपल्या साधनेची तीव्रता वाढविणे अत्यंत आवश्यक आहे असे वाटते. संपूर्ण संगमयुगच कल्याणकारी युग आहे. त्यामुळे जे घडेल त्यात विश्वाचे कल्याणच असेल. मात्र बदलत्या काळाची पावले ओळखून आपली साधनेची पुंजी बळकट करणे हाच संकेत ठरावा.

सकारात्मक मनाची शक्ती

ब्र. कु. विद्या, पुणे

मनाचा स्वाभाविक गुणधर्म सकारात्मक चिंतन करणे हा आहे. आपण अंतर्मुख होऊन आपल्या मनांत काय चालले आहे हे जर बघितलं आणि आपल्या लक्षात आलं की आपल्या विचारांमध्ये व्यर्थ आणि नकारात्मकता आलेली आहे. तर त्यावर एक प्रयोग करून बघता येईल. स्थिर आणि शांत बसून आपल्या विचारांवर लक्ष केंद्रित करूया. मनांतले विचार चार प्रकारचे आहेत असे लक्षात येईल.

पहिला प्रकार, आवश्यक विचार जे प्रत्येक काम करण्यासाठी गरजेचे आहेत. दुसरा प्रकार, व्यर्थ विचार ज्यांचा न आपल्याला न दुसऱ्यांना उपयोग आहे. तिसरा प्रकार, नकारात्मक विचार ज्यांचा आपल्याला व इतरांनाही त्रासचं होतो. चौथे सकारात्मक विचार ज्या विचारांमुळे आपलं बोलणं, आपल्या वृत्ती, दृष्टी व कृती सर्व काही सकारात्मक होतं. ज्यामुळे आपण समाधानी, आनंदी, खुश असतो. मग आपल्याला पटतं की नेहमीच असे विचार आपल्या मनांत असायला पाहिजेत. परमात्म ज्ञान जे आपण रोज ऐकतो, ते न चुकता ऐकलंच पाहिजे आणि त्यानंतर दिवसभर आपली कामे करत असतांना त्यावर विचार करून, प्रयत्नपूर्वक त्याचं चिंतन करत मनाला सकारात्मक विचारांमध्ये व्यग्र केलं तरीही या सृष्टीरूपी रंगमंचावरील आपली भूमिका, बजावत असतांना अशा काही व्यक्ती, परिस्थिती उद्भवतात की त्यामुळे मनात व्यर्थ किंवा नकारात्मक विचारांची भेसळ होऊ लागते. पुन्हा अंतर्मुख होऊन पाहूया की यावर उपाय काय आहे आणि त्याप्रमाणे घडण्यासाठी काम करूया. पण ह्या परिस्थितीवरील उपाय आपल्या हातात नसेल तर? अशा परिस्थितीत आपण

आपल्या सकारात्मक मनाच्या शक्तीचा अनुभव करू शकतो. तो असा.

जे घडावं असं आपल्याला वाटत असेल आणि ते कल्याणकारी, आपल्या व इतरांच्या आध्यात्मिक उन्नतीसाठी असेल तर त्याचं सुंदर चित्र डोळ्यासमोर उभे करून ते सर्व त्या सकारात्मक विचारांतून उभ्या केलेल्या सुंदर चित्राप्रमाणे घडत आहे असा विचार करूया. अनुभव करूया व त्याप्रमाणे कृतीही करूया. जे सकारात्मक चित्र उभे केले, अनुभवले ते तसेच प्रत्यक्ष कार्यात आणूया. असे केल्याने सकारात्मक चिंतनाची ताकद आपल्या लक्षात येईल. जे विचार आपण केले ते प्रत्यक्षात घडतांना दिसेल.

मनाचा स्वभाव विचार करणे हा आहे. त्यामुळे विचारांना थांबवणे म्हणजे मनाचे दमन करण्यासारखे आहे. पण नकारात्मक विचार करणारे मन जेव्हा सकारात्मकतेत बदलते तेव्हा ते सुमन होते. अशा सकारात्मक, सक्षम मनाची उर्जा जबरदस्त असते, मनाची ही उर्जा अशी अद्भुत शक्ती आहे, ज्यामुळे व्यक्ती आणि परिस्थितीमध्ये सकारात्मक बदल होऊ लागतात. मनामध्ये नकारात्मक विचार येऊ नये यासाठी जागरूकता हवी. कारण पुन्हा पुन्हा नकारात्मक विचार करण्याची सवय लागली की नकारात्मक विचारांची उर्जा इतकी वाढते की छोटीशी चुकीची गोष्ट, डोंगराइतकं मोठं स्वरूप धारण करते. तणावामुळे आपल्या शरीरात जे रासायनिक व संप्रेरकांचे बदल घडतात त्याचे रूपांतर आजारांमध्ये होते. जर नकारात्मक चिंतनाने आजार होत असतील तर सकारात्मक चिंतनाने ते बरे सुद्धा करता

(पान क्र. २२२)

आनंदी राहण्याचा मूलमंत्र

ब्र. कु. शिवानी

ब्र. कु. शिवानी आपल्या प्रभावी वक्तृत्वशैलीमुळे आणि व्यवहारात उपयोगी पडणाऱ्या गोष्टी सहज सोप्या भाषेत सांगतात, त्यामुळे सुप्रसिद्ध आहेत. अकोल्यात त्यांनी एका परिसंवादात केलेले हे भाष्य निश्चितच सर्वांना रुचेल असे वाटते.

शांत राहणं सोपं आहे की रागावणं? काय वाटतं, खरंच मनापासून सांगा! कुणाला रागावणं सोपं वाटतं? का बरं सोपं वाटतं? कुणी आपल्याला टोचून बोललं, आपल्या मनाविरुद्ध काही घडले किंवा अनपेक्षितपणे विपरीत परिस्थितीला तोंड द्यायची वेळ आली की आपली चिडचिड होते. ही यादी कदाचित लांबलचक होईल, पण यातली काही ना काही कारणं निघतील की नाही पहा.

ज्यामध्ये नुकसान होतं अशी गोष्ट पाहिली, अनुभवली की रागावणं स्वाभाविकपणे घडतं आणि सोपं वाटतं. सर्वसाधारण अनुभव आहे की रागावलं की कामे होतात. मग ती कार्यालयीन असोत वा घरातली आणि खरंच होतात. हाताखालची माणसं घाबरून किंवा त्रस्त होऊन का होईना कामे करतात आणि आपला विश्वास दृढ होतो. रागावल्याशिवाय कामे होतच नाहीत; पण त्यातून उद्भवणारा परिणाम? त्याकडे आपण कधी डोळस दृष्टीने पाहिलंय?

हा अकोल्यातला कार्यक्रम आपण उदाहरण म्हणून घेऊया. आपल्याला आश्चर्य वाटेल; पण गेल्या पंधरा दिवसात हा कार्यक्रम ठरला आणि आज तुम्ही काही हजार मंडळी इथे एकत्र आला आहात. हे काम काही छोटं होतं का? एवढा मोठा मांडव, खुर्च्या, दिवे-पंखे ही सगळी व्यवस्था, इतक्या कमी काळात आयोजित करायचं होतं. कधी वेगवेगळी मतं कार्यकर्त्यांची असतीलही, कुणी चुकलंही

असेल, काही नुकसान झालंही असेल. पण एक नक्की आमच्या सेवेकरी मंडळीपैकी (कार्यकर्त्यांपैकी) कुणी आरडाओरड केली नाही हे नक्की. परमात्मा शिव सांगतात, कार्य कुठलंही करा; पण मनाची स्थिती महत्त्वाची. तिला प्राधान्य दिलं पाहिजे. भौतिक सुविधा या कार्यक्रमासाठी उपलब्ध केल्या ते कौतुकास्पदच आहे, मात्र शांतता आणि आनंदाची प्रकंपने हे कार्य करतांना निर्माण केली हे जास्त महत्त्वाचे. म्हणून तुम्हालाही आज इथे त्या गोष्टींची अनुभूती घ्यावीशी वाटत आहे. त्यातच या कार्यक्रमाचे साफल्य आहे. भौतिक सुख-सोयी तर इतर कार्यक्रमातही उपलब्ध होतील.

आपण कार्यालयातल्या कामात मन लावून काम करतो, घरासाठी, घरच्यांसाठी झटतो, पुष्कळ मेहनत करतो. कधीकधी क्षणाचीही उसंत मिळत नाही. पण हे सगळं का करतो? स्वतः आनंदी राहण्यासाठी आणि आपल्या आप्तेष्टांना आनंद मिळावा यासाठीच ना? मग त्यात आपल्याला किती यश मिळते. बघा, आज आपण आनंदी राहण्याची गुरुकिल्ली मिळवण्याच्या हेतूने इथे जमलो आहोत. शेवटी सगळा खटाटोप कशासाठी हा प्रश्न जास्त महत्त्वाचा आहे. आपल्याकडे घर, गाडी, टिक्की, फ्रिज अशी अनेक भौतिक साधने आहेत; पण ती आपल्याला वास्तविक सुख-समाधान देऊ शकत नाहीत. खराखुरा मानसिक आनंद,

आरोग्य आणि संबंधातील गोडवा हेच चांगल्या दर्जाच्या आयुष्यासाठी महत्त्वाचे आहे.

अजून एका गोष्टीकडे आपलं लक्ष वेधू इच्छिते हल्ली कर्करोग ही खूप नित्याची कानावर पडणारी गोष्ट झाली आहे. साधारण दहा-पंधरा वर्षांपूर्वी हाच शब्द इतका नित्य कानावर पडणारा नव्हता. त्यावेळी 'ओह कर्करोग' अशी प्रतिक्रिया उमटत असे. आता मात्र, ठीक आहे कर्करोग! हीच प्रतिक्रिया घटस्फोट, खेदोन्माद (डिप्रेशन) अशा विषयांबाबत पाहतो. परिस्थिती आपल्या आटोक्याबाहेर आहे, याची जाणीव प्रत्येकाला होत असते. कष्ट करून भौतिक साधने मिळवता येतील; पण आंतरिक सुख नाही.

मग सदैव आनंदी राहणे शक्य आहे काय? का ही फक्त पुस्तकी कल्पना आहे? आपण आत्मा आहोत आणि आत्म्याचं एक कर्मइंद्रिय 'मन' आहे. आत्म्याला एखाद्या बॅटरीप्रमाणे कल्पिलं तर आत्मरूपी बॅटरी भरलेली (चार्ज्ड) असेल तर सुख-शांती, प्रेम अनुभवास येते. बॅटरी उतरलेली (डिस्चार्ज्ड) असेल तर दुःख, अशांतता, त्रागा अनुभवायला मिळतो. आज इथून जाताना एक उद्दीष्ट घेऊन आपण सगळे बाहेर पडूया की अकोल्याची वेगळी ओळख जगासमोर निर्माण करूया. लोकांना अकोल्याची ओळख म्हणजे इथे प्रत्येकजण आपल्या मनाच्या स्थितीबाबत दक्ष असतो अशी व्हावी. या गोष्टीला वेळ लागेल, चुटकी वाजवली आणि घडलं असं होणार नाही; पण ही अशक्य कोटीतली गोष्ट नाही.

परिस्थिती प्रतिकूल म्हणून माझी चिडचिड होते, मुलं किंवा माझ्या हाताखालचे लोकं ऐकत नाहीत म्हणून माझं डोकं फिरतं अशी तक्रार नेहमीच राहणार. आपल्या अपेक्षेनुसार कुणी वागेल अशी खात्री कायमस्वरूपी कुणालाच देता येणार नाही. यावर मात करण्यासाठी शिवपरमात्मा सांगतात, 'प्रत्येक मनुष्याला अजर, अमर, अविनाशी आहे. शरीराला चालवणारी शक्ती किंवा सत्ता म्हणजे आत्मा आहे. या वैश्विक नाटकात प्रत्येकाची भूमिका सुनिश्चित आहे.' आता माझ्या मनांत काय काय दडलेलं आहे. प्रेम,

आनंद यासोबत काही चिंता, काही दुःख, काही कटु आठवणी इत्यादी. आत्मा म्हणजे एखाद्या सीडीप्रमाणे मानलं तर त्यात काही छान गाणी आणि काही सुमार दर्जाची गाणी अशी नोंदली आहेत असं म्हणता येईल आणि या क्षणी आत्म्याने हा देह त्यागला तर काय घेऊन पुढील जन्मी जाईल? जे आत आहे तेच ना! मी माझ्यासोबत असंच रेकॉर्डिंग घेऊन आले आणि आता नव्याने काय आतमध्ये भरेन तेच पुढील जन्मी घेऊन जाईन. एकाच कुटुंबातल्या दोन लहान मुलांना आई-वडील, समान सुख-सुविधा उपलब्ध करून देतात; पण दोघांचे स्वभाव-संस्कार भिन्न विकसित होतात. कारण दोघांचा वर्तमानकाळ सारखा असला तरी भूतकाळातील कर्माची, संस्कारांची बीजे भिन्न आहेत. त्यामुळे एखादा चिंतातुर तर दुसरा निर्धास्त निपजू शकतो. मग एक दुसऱ्याला म्हणतो, 'तू इतकी चिंता का करतोस?' तर तो पहिल्याला म्हणतो, 'तू इतका निर्धास्त कसा काय राहू शकतोस?' म्हणून ही जाणीव सखोल असणं महत्त्वाचे. अनेक जन्म आणि त्यात घडलेले संस्कार प्रत्येकाचे वेगवेगळे आहेत. एखादी स्त्री आपल्या नवऱ्यावर रोज चिडते. काय कारण? अंधोळीनंतर हा रोज ओला टॉवेल बिछान्यावर तसाच टाकून जातो? किती वर्षे झाली लग्नाला? पंचवीस! तरी रोजचे त्रागा करणे सुटत नाही. यातून आपलीही शक्ती नष्ट होते आणि घरातलं वातावरणही बिघडतं. मग काय करायचं?

या एकाच घटनेत म्हटलं तर दुःख आणि म्हटलं तर शांतता, आनंद लपलाय. प्रश्न आहे ते शोधण्याचा. जे आहे ते जसेच्या तसं स्वीकारण्याचा. म्हणजे नवऱ्याचा गबाळेपणा असाच चालू द्यायचा का? थांबा. या प्रश्नाआधी 'स्वीकारणे' म्हणजे काय ते समजून घेऊया. 'स्वीकारणे' म्हणजे स्वतःपुरता निश्चय करणे की मी स्वतःला अशा घटनांद्वारे विचलीत करणार नाही (डिस्टर्ब होणार नाही). यानुसार वागण्याचा प्रयत्न सुरू करणे म्हणजे स्वीकारणे. बायको अपेक्षा करते, नवऱ्याने सुधारावं, नवरा म्हणतो एवढ्याशा गोष्टीने तिने का चिडावं? दोघांही दुसऱ्याकडून

(पान क्र. २७ वर)

जानकी दादीजींचे मातृवत् प्रेम

ब्र. कु. दत्ता, शांतीवन, आबू रोड

दादीजींच्या प्रथम स्मृतीदिनानिमित्त अनेक आठवणी मनांत उचंबळून येतात. 'जगातील स्थिर मनाच्या महिला म्हणून १९७८ साली त्यांना गौरविण्यात आले. जगभरातील अनेक आध्यात्मिक आणि धार्मिक कार्यक्रमांतून त्यांनी व्यासपीठ गाजविले, परमात्मा शिवाचा सत्य परिचय जगाच्या काना-कोपऱ्यात पोहोचविण्याचे व्रत शेषवपर्यंत पार पाडले. भारत सरकारच्या 'स्वच्छ भारत अभियानात' दादीजींना संस्थेच्या वतीने मोठ्या प्रेमाने आणि आदराने नियुक्त करण्यात आले. या अभियानांतर्गत दादीजींनी 'मनाच्या स्वच्छतेकडे' सर्वांचे लक्ष वेधले. माझ्यासारख्या अनेकांवर मातृवत् प्रेमछत्र धरले. दादीजींविषयीच्या काही आठवणी अशा आहेत.

१९९२ साली मी दहावीची परीक्षा संपवून पहिल्यांदा मधुबनला गेलो होतो. अव्यक्त बापदादांना भेटण्याकरिता पहिल्यांदा मधुबनला गेलो होतो. त्यादरम्यान सर्व दादींना भेटण्याचा योगही जुळून आला. त्या सर्व तपस्वी मंडळींचे दर्शन घडले आणि मनाचा निश्चय पक्का केला. आपल्यालाही असंच जीवन घडवायचे आहे. त्यानुसार, १९९५ साली, इंजिनियरिंग पदविका पूर्ण करून मी आबूमध्ये आलो. मुंबईचे रमेशभाई आणि उषादीदी यांच्या शिफारसीनुसार मला ईश्वरी यज्ञातील स्वयंपाकघरात सेवा मिळाली. तसं पाहिलं तर मला पाककलेचा जराही गंध नव्हता; पण सर्व दादींच्या सानिध्यात मी हळूहळू दोन-तीन वर्षांत खूप काही शिकलो. जानकी दादीजींच्या सहवासात मी अनेक गोष्टी शिकलो. त्यांच्या ज्ञानयुक्त संगोपनातून अनेक लाभ झाले. या आध्यात्मिक मार्गावर येणाऱ्या परीक्षांना कसं सामोरं जायचं त्यातले अनेक बारकावे शिकत गेलो आणि विजयी होत गेलो.

एकदा कुमारांचा विशेष तपस्या कार्यक्रम होता. अचानक दादीजींनी विचारले, 'आपला साप्ताहिक पाठ्यक्रम एका तासांत सार रूपात कोण सांगू शकतो? यातील कोण कुमार असा आहे? नुसतच एक तास ज्ञान सांगणं नव्हे तर ऐकणारा बाबांचा निश्चयबुद्धी पुत्र झाला पाहिजे.' मी हात वर केला आणि तिथून पुढील काळात अनेकांना ज्ञान सांगण्याचे मला जणू ते एक वरदानच मिळाले. एकदा दादीजी म्हणाल्या, 'हा दत्ताभाई फार ज्ञानी आणि योगी आहे. आम्हाला योगयुक्त होऊन भोजन देतो. अनेक जिज्ञासूंना ज्ञानदान करतो. सकाळचा ब्राह्ममुहूर्ताचा योग चुकवत नाही. 'रातराणी' आहे हा. हे बोल ऐकून मी अगदी भरून पावलो.

एकदा सकाळचा अमृतवेळेचा योग करताना मी टी शर्ट घालून गेलो होतो. नंतर दादींची न्याहारी नेहमीप्रमाणे तयार करून सर्व दादी एकत्र न्याहारी करत तिथे वावरत होतो. ज्यांना जे हवंय ते वाढत होतो. जानकीदादीजींनी अचानक विचारले, सकाळी टी-शर्ट घालून योगाला हाच बसला होता का?' इतकं बारीक लक्ष त्यांचं असे. अशा प्रकारे बोलून त्यांनी मला एक प्रकारे सूचना केली की योगाला बसताना असे कपडे न घातले तर चांगलं. त्यांच्या मागे कार्याचे व्याप इतके असूनही इतक्या छोट्या गोष्टीत त्या जातीने लक्ष घालत. प्रत्येकाने या मार्गात उन्नती करावी, कुणाचीही पीछेहाट होऊ नये ही त्यांची कळकळ होती.

असे अनेक प्रसंग डोळ्यासमोर येतात. एकदा मृत्यूंजयभाईंच्या संपर्कातून काही संसदपटू आणि विशेष व्यक्ती मधुबन दर्शनासाठी आल्या होत्या. त्यांना आपला सर्व कार्यविस्तार दाखविण्याची जबाबदारी माझ्यावर सोपवली

होती. ती जबाबदारी पूर्ण करून मी स्वयंपाकघरात जाईपर्यंत थोडा उशीर झाला होता. भराभर तयारी करून मी वेळेत स्वयंपाक पूर्ण केला. ती कमाल, साक्षात् शिवबाबांचीच होती, माझे त्यात काही कर्तृत्व नाही. स्वयंपाक करताना मी बाबांचीच सतत आठवण करत होतो जेणेकरून वेळेत भोजन तयार होवो. सगळं छान पार पडले. दादीजी आमहां स्वयंपाकघरातल्या सेवेकरी भाऊ बहिर्णीना यज्ञप्रसाद (टोली) देत. मी सगळ्यात शेवटी गेलो. हृदय धडधडत होतं, यांना कळलं की काय मी कसा घाईघाईत स्वयंपाक केला ते! मला भेटताना त्यांनी माझा हात पकडला. मी मनोमन घाबरलो. चारलं, आता सर्वासमोर आपलं पितळ उघडं

पडणार. पण दादीजी म्हणाल्या, हे दत्ताभाई खूप छान सेवा करतो. मनापासून करतो. रात्र रात्र जागून सर्वांना शिवबाबांचा परिचय देतो. दादीजींचे वरदानी शब्द माझ्या कानावर पडले आणि कृतकृत्य झालो. अशाच प्रकारे हृदयमोहिनी दादीजींकडून अचल, स्थिर अथक हे वरदान मिळाले, तर प्रकाशमणी दादीजींकडून 'हसतमुख, मस्त कलंदर' असे वरदान मिळाले. अशा वरदानांच्या वृष्टीने मी अगदी भरपूर झाल्याचे आजही जाणवत राहते. ईश्वरी कुटुंब आणि सर्व दादींचा इतका स्नेह मिळाला की माझाच मला कधीकधी हेवा वाटतो. मनापासून उद्गार निघतात, वाह बाबा, वाह सर्व दादी आणि वाह हे ईश्वरी कुटुंब!

(पान क्र. १८ वरून)

येऊ शकतात. एक सकारात्मक विचार शंभर नकारात्मक विचारांवर मात करू शकतो इतकी उर्जा त्यात आहे. जसे शरीर स्वास्थ्यासाठी पौष्टिक जेवण पाहिजे तसे मनाच्या स्वास्थ्यासाठी सकारात्मक चिंतन पाहिजे. कारण जसे विचार तशा भावना, जशा भावना तसे अनुभव. सकारात्मक विचारांमधून निर्माण होणाऱ्या भावना शुभ आणि अनुभव प्रसन्नता, समाधान देणारे असतात.

बाह्य जगातील घटना बघून, ऐकून किंवा वाचून व्यक्ती प्रभावित होते. त्याचा सारखा विचार करून मन क्लुषित होते. समस्या बाहेर असतात. त्यांचा विचार करून आपण त्यांना आपलं बनवतो. त्यांना बाहेरच ठेवलं पाहिजे. कार पार्क केली आणि लाईटस चालूच राहिले तर जशी कारच्या बॅटरीची शक्ती कमी होते, तशी मनाची उर्जा व्यर्थ विचारांमुळे संपत जाते. म्हणून जितके शक्य होईल तितके व्यर्थ व नकारात्मक विचारांना आपल्यापासून दूर ठेवले पाहिजे. आणि सकारात्मक विचारांना वाढवले पाहिजे. सर्व प्रथम

आपल्याला पूर्ण विश्वास पाहिजे की, “आपण स्वतःच आपल्या विचारांची रचना करतो आणि मग त्यावर कार्य करतो” “माझे मन आहे, मी मन नाही” सकारात्मक चिंतनाने मन इतके सक्षम होते की माझे मन मला पाहिजे तसा विचार करेल” हा आत्मविश्वास स्वतःबद्दल तयार होतो. यासाठी रोज स्वतःला आत्मचिंतन, परमात्मचिंतन, कल्याणकारी, श्रेष्ठ विचार वाचनाद्वारे किंवा ऐकून किंवा बघून दिले पाहिजेत. सकाळी उठल्यावर पहिली दहा मिनिटे सकारात्मक चिंतन केल्यास खूप सकारात्मक उर्जा मिळेल. “मी खूप भाग्यवान आहे” “आजचा दिवस खूप छान आहे सगळं काही छान होत आहे” प्रत्येक घटनेमध्ये कल्याण सामावलेलं आहे माझं शरीर, नातेवाईक, पांच तत्व मला खूप चांगली साथ देत आहेत.

त्यांची मी ऋणी आहे. माझ्याप्रमाणे इतरांनाही सकारात्मक चिंतनासाठी शक्ती मिळो. त्यांची ही उर्जा वाढो... असे विचार करावेत.

अनेकानेक ब्रह्मावत्सांच्या जीवनात दादीजींनी ज्ञानयोगाचे अमृतसिंचन केले. त्यांच्या सान्निध्याने ज्यांचे जीवन उजळून गेले अशा व्यक्तींपैकी काही मोजक्यांचे अनुभव येत्या काही अंकात आपल्याला वाचायला मिळतील. आपल्या जीवनात त्यातून प्रेरणा घेण्याकरिता अनेक गोष्टी आढळतील ही खात्री आहे.

ब्राह्मण जीवनातील अद्भुत अनुभव

ब्र. कु. कंचन, ठाणे (प.)

आपण सर्व मनुष्यात्मे या सृष्टीरूपी रंगमंचावर एक अभिनेता म्हणून येतो आणि सुख-दुःखाचा खेळ खेळू लागतो. या वाटचालीत कधी आंबट-गोड, तर कधी कडू अनुभवही येतात. कधीकधी चांगल्या नातेसंबंधात मिठाचा खडाही पडतो. पण पुरुषोत्तम संगमयुगात परमपिता परमात्मा शिव स्वतः येऊन जेव्हा ज्ञान घायला सुरुवात करतात, तेव्हा आपली दिशा बदलते, दशाही बदलते (बृहस्पतीची दशा सुरू होते). अशा संगमयुगी ब्राह्मण जीवनातील माझे काही अनुभव देत आहे. इथे 'ब्राह्मण' शब्द जातिवाचक नसून अध्यात्म अधिष्ठित आहे. जो परमात्मा शिवाने दिलेले ज्ञान आपल्या जीवनात धारण करतो त्याला प्र. ब्र. कु. ई. वि. वि. मध्ये 'ब्राह्मण' म्हणतात. तो अर्थ अभिप्रेत आहे.

१) स्वमानाचे (उच्च श्रेणीचे आत्मभान) प्रयोग

मी ज्ञानमार्गात आल्यानंतरच्या लगेचच्या काही काळातील हा अनुभव आहे. ज्ञानमुरलीद्वारे 'बाबा' आपला जणू काही रोजच अलौकिक शृंगार करतात, आत्मा उजळून निघतो. आपल्याला काही स्वमानाचे अभ्यास दिले जातात. त्यातील एक 'मी इष्ट देवी आहे' या स्वमानाचा मी गहन अभ्यास करायचे ठरविले. सकाळपासूनच माझ्या मनांत आपसुखच एक धून लागली होती आणि 'आपण इष्ट देवी आहोत' या स्मृतीची जणू धुनीच पेटली होती. सहजच विचार आला, आपण बहिणीकडे जावं. मी माझ्या मोठ्या बहिणीकडे गेले आणि दारातच तिने मला पाहताच तिला काय वाटले कुणास ठाऊक! ती चटकन् माझ्या पायाच पडली. मी तर घडल्या प्रकाराने बावचळले. मोठी बहीण धाकटीच्या अशी पाया पडते का कधी? ती म्हणाली,

“तूच माझ्यासाठी देवी आहेस.’ असं म्हणून घरात बसल्यावर तिने कपाटातून देवीच्या मस्तकावर चुनरी (वस्त्र) घालतात तसं माझ्या डोक्यावर ठेवलं आणि आग्रहच करू लागली की मी, माझे यजमान, मुलगा सगळ्यांनाच आशीर्वाद दे. मी म्हटलं, “माझ्या शुभभावना नेहमीच आहेत ग! मला जो ईश्वरी ज्ञानमार्ग मिळाला आहे, दिव्य ज्ञानदाता कोण आहे ते सगळं तू जाणावंस असं मला आसुसून वाटतं.” बहीण म्हणाली, “ते सगळं नंतर, आधी आशीर्वाद!” शेवटी त्यांच्या समाधानाखातर मी सर्वांच्या डोक्यावर हात ठेवला.

नंतर मी माझ्या आईलाही खूप दिवसात भेटले नव्हते म्हणून तिच्याकडे गेले. बहिणीच्याच जवळ ती राहत असे. तिनेही मला पाहून तशीच बहिणीसारखी प्रतिक्रिया दिली. तीही माझे पाय धरू पाहत होती. हे तर मला अधिकच बुचकळ्यात टाकणारे होते. नंतर मला हळूहळू उमगत गेले. उच्च आत्मभान काय असते आणि त्याचा प्रत्यय काय येतो ते चांगलं उमगलं.

२) मास्टर सद्गतिदाता

स्वमान किंवा उच्च आत्मभानाची व्याख्याच बाबांनी आपल्याला सांगितली आहे. जो माझा म्हणजे शिवबाबांचा महिमा तो तुम्हा मुलांचा 'स्वमान'.

एकदा मी या स्वमानाचा अभ्यास करायला घेतला. एखाद्या आत्म्याला गती देणे म्हणजे सहजपणे देहापासून, क्लेशापासून मुक्ती देणे. या अर्थी हा शब्द वापरत आहे. आमच्याच इमारतीतील एका महिलेची वृद्ध आई मृत्यूशय्येवर होती. अंधही झाली होती आणि तिचे हालही बघवत नव्हते. ती महिला माझ्याकडे 'गंगाजळ' मागायला आली. ते

माझ्याकडे नव्हते. पण बाबांच्या गाण्याची कॅसेट 'डिव्होशनल साँजू-१' होती. ती मी दिली. थोड्या वेळाने मी त्यांच्या घरी गेले. ती कॅसेट लावून योगाला बसलो. थोड्याच वेळात त्या वृद्ध आईची सुटका झाली. ही बोला-फुलाची गाठ असावी का? अजून एक उदाहरण पहा. अशीच अजून एक माता कर्करोगाने ग्रस्त होती. तिचे पती ईश्वरी ज्ञान मार्गावर चालत असत. तिला ठाण्यातील 'आशा हॉस्पिटल' (कर्करोग रुग्णालय) येथे दाखल केले होते. त्या भावाच्या सांगण्यावरून मी हॉस्पिटलला गेले, त्या रुग्णाला बाबांची राखी बांधली आणि खूप मनापासून योग केला. फलश्रुतीदाखल त्या आत्म्यानेही सहज शरीर त्यागले. हा तर योगयोग नसावा. शिवबाबा कर्ता करविता आहेत, आपण फक्त एक माध्यम आहोत याचा पुरेपूर अनुभव मला आला.

३) स्थिर बुद्धीद्वारे कार्य साफल्य

बाबा नेहमी आपल्याला सांगतात 'स्थिर बुद्धी (प्लेन बुद्धी) ठेवा तर साफल्य तुमच्या चरणी झुकेल.' याचा असाच सुंदर प्रत्यय मला एकदा मिळाला. आपल्या 'अमृतकुंभ'ला पंचवीस वर्षे पूर्ण होत असतानाचे ते वर्ष होते. रौप्यमहोत्सवानिमित्त एक स्पर्धा ठेवण्यात आली होती, बक्षीसही घोषित केले होते. अट अशी होती की 'सात हजार शब्दांत एक निबंध लिहून घ्यायचा होता.' मी त्यावेळेस शांतिवन आबूरोड येथे होते. मनांत उर्मी आली, आपणही लिहावं. मी अमराठी असल्याने मला भाषांतराची मदत लागणार होती. 'ज्ञानामृत प्रेसमधून' कोरे कागद घेऊन अमृतवेळच्या योगानंतर मी तपस्या धाममध्ये गेले. जणू बाबाच मला इशारा करत होते, 'मुली इकडे ये माझ्यासमोर बस.' सुरुवातीला मी काय करू या विचारात होते आणि अचानक मला बाबांचं वाक्य आठवलं. 'प्लेन बुद्धीद्वारे साफल्य'. त्यापुढे मी लिहित गेले. रोज एक पाठपोट पान लिहून झाल्यावर मी थांबे. असं तीन दिवस लागोपाठ माझ्या हातून लिखाण झालं. नंतर मी ठाण्याला सेवाकेंद्रावर आले आणि कुणाकडून तरी अनुवाद करून अमृतकुंभसाठी अनुभव पाठवून दिला. नंतर मी हे सगळं विसरूनही गेले. काही

दिवसांनी 'अमृतकुंभ'च्या दिवाळी अंकात मला बक्षीस मिळाल्याचे छापले गेले आणि मनांत आलं, "बुद्धीदाता तर बाबाच आहेत, नाव मात्र आपलं झळकतं." इट्कन मनात तुकोबांचा अभंग आला - 'वाकुडे की नीट देव जाणे' म्हणजे माझ्या हातून काय लिहिलं गेलं ते खरोखरीच मला माहीत नाही, ते बाबाच जाणे!

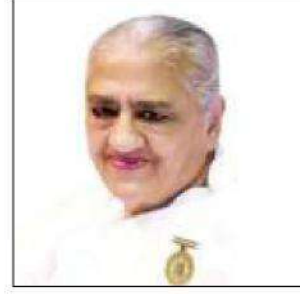
४) वृद्ध निश्चय आणि निश्चयबुद्धी विजयन्ति

जो भेटेल त्याला बाबांविषयीचा सत्य परिचय घ्यायचाच ही वृत्ती माझ्या रोमारोमांत भिनली आहे. माझे पती अनेक वर्षे स्टेट बँकेशी संलग्न 'गुंतवणूक सल्लागार' म्हणून काम करत. एकदा अशाच एका कौटुंबिक कार्यक्रमात स्टेट बँकेचे अधिकारी व काही कर्मचारी यांच्याशी माझी ओळख झाली. त्या कार्यक्रमात मुलांसाठीच्या काही स्पर्धा, खेळ, मोठ्यांसाठी काही कार्यक्रम असं बरंच काही होतं. मला मनापासून वाटलं, आपल्याला या व्यासपीठावर पाच मिनिटे का होईना बोलायची संधी मिळावी. माझ्या शुद्ध हेतूचे फळ म्हणून मला तशी संधी मिळाली. मी 'अध्यात्म' हा विषय व्यावसायिकतेशी जोडून बोलू लागले. पाच मिनिटांच्या अवधीत जे काही सांगायचे ते सांगून बाजूला झाले. त्यांच्या 'रीजनल मॅनेजरला' ते बोलणं इतकं आवडलं की त्यांनी मला चार वेगवेगळ्या ठिकाणी बँकेच्या कार्यक्रमात भाषणासाठी बोलावलं. स्टेट बँकेचे ते 'चावीचे भोक असलेले चिन्ह, त्याचा रंग, अध्यात्म असं काही मी तयारी करून बोलले. त्यातल्या एका कार्यक्रमाला तर लोकांनी उभं राहून टाळ्या वाजवून अभिवादन केलं आणि मला मात्र मनांत बाबांचंच कौतुक वाटत होतं, माझ्याकडून बाबा काय काय करवून घेत आहेत ते मलाच माहीत आहे.

याचप्रकारे निश्चयबुद्धी विजयन्ति या वचनाचा गाढ अनुभवही आला. विस्तारभयास्तव थोडक्यात सांगते आणि समारोप करते. काही वर्षांपूर्वी बेडेकर-जोशी महाविद्यालयात 'युवा-उत्सव' ठेवण्यात आला होता. ठाणे सेवाकेंद्रातर्फे युवांची निवड करण्यासाठी मला पाठविण्यात आले. महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांशी माझी ओळख असल्याने माझं (पान क्र. २७ वर)

हृदयमोहिनी दादीजींची मुलाखत

ब्र. कु. आशादीदी, दिल्ली यांनी एकदा दादीजींची मुलाखत घेतली होती. या मुलाखतीत आध्यात्मिक पुरुषार्थात येणाऱ्या अडचणी आणि त्यावर कशी मात करावी याबाबत स्पष्ट आणि अचूक खुलासा दादीजींनी केला आहे. सगळी प्रश्नोत्तरे मननीय आहेत.

आशादीदी स्वतः १९७३ पासून ब्रह्माकुमारी संस्थेत संपूर्णपणे समर्पित झाल्या. तत्पूर्वी समाजशास्त्र विषयात पदव्युत्तर शिक्षण घेतल्यावर दोन वर्षे अध्यापिकेचे कार्य केले आणि नंतर आपले संपूर्ण जीवन संस्थेला वाहिले.

प्रश्न : दादीजी, 'साधं जीवन' याची व्याख्या कशी करता येईल?

उत्तर : जीवनात केवळ साधारण रीतीने खाणं-पिणं, सर्वसामान्य आकर्षणांपासून दूर राहणं इतकं केलं म्हणजे साधं जीवन जगले असे नव्हे. स्वतःचं जीवन श्रेष्ठ बनवायचं उद्दीष्ट ठेवणे आणि त्याचबरोबर इतरांचंही जीवन उन्नत करणे हे उद्दीष्ट असावं. जीवनातील उत्साह कमी होता कामा नये, समस्यांचा घेराव आपल्या उत्साहावर पाणी टाकता कामा नये ही आहे साध्या जीवनाची व्याख्या.

प्रश्न : कुठल्या विचारांना 'उच्च विचार' म्हणायचे?

उत्तर : शिवबाबा आपल्याला जे श्रेष्ठ असे मत म्हणजे श्रीमत देतात त्यानुसार चालणे, आज्ञाधारक बनणे, कर्मयोगी बनून योगी जीवनाचा अनुभव करणे म्हणजे उच्च विचारानुसार वागणे होय. सर्वोच्च परमात्म्याच्या विचारांपेक्षा वेगळे उच्च विचार असूच शकत नाहीत. अशा उच्च विचारांनुसार जो वागतो त्याची लक्षणे म्हणजे अशी व्यक्ती कधीही संकटांमुळे डगमगत नाही. सदैव आनंदित राहते.

प्रश्न : हल्ली कार्यालयीन कामाचा ताण खूप असतो, विशेषतः बहिर्णीना किंवा माता-भगिर्णीना सुरक्षित वातावरण मिळेल असे सांगता येत नाही. अशा परिस्थितीत काय करावं?

उत्तर : जितकी सर्वशक्तिवान शिवबाबांची आठवण पक्की, तितकी शक्ती अधिक. बाबांशी असलेलं अनुसंधान किंवा योग वृद्ध व्हायला हवा. सर्व शक्तींचा अक्षय स्रोत बाबा आहेत. बाबांकडून शक्ती घेण्याचा सराव वाढवला तर कार्यालयातील सहकारी खऱ्या अर्थाने सहकार्य करू लागतील. सृष्टीरूपी कल्पवृक्षाचे बीज परमात्मा आहे. त्या बीजाला स्नेहाचे पाणी दिले की मनुष्यरूपी पानांपानाकडून सहकार्य मिळू लागेल. तिथलं वातावरण तुमच्यासाठी अनुकूल बनत जाईल.

प्रश्न : 'चितेसम चिंता आहे' त्यापासून बचाव कसा करायचा?

उत्तर : शिवबाबा, भगवंतच माझा झाला आहे. आता मला कशाची पर्वा असावी? जर भाम्यविधाताच आपला झाला आहे तर कशाची चिंता लागावी? या विचाराच्या सखोल अनुभूतीकडे जा. वरवरचे भान नको, तळाशी जा. भयाचे वास्तव्य बुद्धीत असते. जर सर्वशक्तीवान बाबांची सोबत आहे, मी त्याच्याशीच युक्त आहे हा अभ्यास असेल तर भय आणि चिंतामुक्त होता येईल.

प्रश्न : एखाद्याला पुढे जायची संधी मिळते, आपल्या गुणांचे चीज होत नाही याची खंत वाटते, अशा वेळी काय करावं?

उत्तर : ज्याची प्रगती होत आहे, ती कशामुळे होत आहे? त्याचे गुणविशेष काय आहेत यावर विचार करायला हवा. नुसतंच असूया बाळगून काय उपयोग? दुसऱं म्हणजे बाबांची आठवण, सेवा यात आपण स्वतःला मग्न करावं. भाग्य प्रत्येकाच्या चाट्याला येतं. त्याचं सोनं कसं करता येईल याचा विचार सातत्याने करावा.

प्रश्न : पुरुषार्थात अशीही भावना होते - ठीक आहे, जे माझ्या भाग्यात असेल ते होवो. मी नाही पुरुषार्थ केला तर काय बिघडले?

उत्तर : आपलं उद्दीष्ट सतत डोळ्यासमोर हवं, ते नसेल तर जीवनाचा उपयोग काय? उद्दीष्ट डोळ्यासमोर ठेवला तर पुरुषार्थ ठीक होईल आणि उन्नती साधता येईल. मग मनाची मरगळ झटकता येईल, आपल्यात असलेल्या गुणवैशिष्ट्यांचा कार्यात वापर कसा करता येईल यावर लक्ष केंद्रित करावं.

प्रश्न : व्यर्थ विचारांपासून मुक्ती कशी मिळवावी?

उत्तर : बाबांची मुरली, त्याचं अध्ययन, त्यात मिळालेला गृहपाठ करणे, ईश्वरी सेवा या सगळ्यात स्वतःला व्यग्र करता आलं पाहिजे. उचित गोष्टीत व्यग्र ठेवला, सकारात्मक गोष्टीत व्यग्र ठेवला तर व्यर्थ गोष्टींपासून मुक्ती सहज आहे.

प्रश्न : मनाला ठेच लागते, तेव्हा मन कसं सांभाळावं?

उत्तर : आपलं मन श्रेष्ठ गोष्टीत व्यग्र न ठेवल्याने ठेच लागते. ज्ञानमुरली द्वारे, बाबा आपल्याला मनाचे वेळापत्रक आखायला सांगतात. शिक्वतात त्यानुसार करत गेलं तर मनाला ठेच लागणार नाही. प्रश्न आहे सरावाचा.

प्रश्न : सेन्सीटिव्ह म्हणजे हळव्या मनाचं काय करायचे?

उत्तर : 'अभिमान' या स्वभावाच्या मुळाशी असतो. मीही काही क्षुल्लक नाही, मीही कुणीतरी आहे या भावनेतून वरकरणी कठोर पण आतून नाजूक मन होतं आणि मग कुणी नाही बोललं किंवा कुणी कठोर वागलं की हळवं मन कुढत राहतं. यावर उपाय म्हणजे वरच्या उत्तरात सांगितल्याप्रमाणे व्यग्र राहणे, 'मन्मना भव'चा अभ्यास करणे.

प्रश्न : कंट्रोलिंग पॉवर (नियंत्रण शक्ती) आणि रूलींग पॉवर (राज्यशासन शक्ती) काय आहेत?

उत्तर : कुठल्या गोष्टीला आवर घालायचा आहे आणि कुठे राज्यशासन करायचे आहे हे समजणे गरजेचे आहे. बाबांनी ज्या गोष्टी करण्यास मज्जाव केला आहे त्या न करणे यासाठी नियंत्रण हवं. स्वतःच्या ज्ञान-योगादि गोष्टींचाही कैफ चढतो. असा अनुचित अभिमान येता कामा नये.

राज्यशासन आपल्या कर्मद्रियांवर करायचे आहे. उदा. भोजन करताना बाबांच्या आठवणीत राहणे, कर्मयोगी बनून कर्म करणे इत्यादी.

प्रश्न : योग म्हणजे काय? खराखुरा ब्राह्मण कोण?

उत्तर : योग म्हणजे शिवबाबांवर निस्सीम प्रेम. बाबांविषयी तसेच बाबांच्या महावाक्यांविषयी निस्सीम प्रेम, साकार बाबांच्या पावलावर पाऊल ठेवून चालणे हाच योग आहे. योग म्हणजे मनाने नाचू गाऊ आनंदे. बाबांना जोडीदार बनविणे, पावलापावलावर पडताळून पाहणे. बाबा मी हे करत आहे ते बरोबर आहे का? असा अनुकरण करणारा म्हणजे खरा ब्राह्मण.

प्रश्न : सगळं काही असून काही वेळेला रितेपण अनुभवास येते, आनंद कमी होतो त्याचं कारण काय?

उत्तर : आपण कळत-नकळत कुणा देहधारी व्यक्तीकडे लक्ष देतो, त्यांच्या कर्मांचं एकतर अनुकरण करू पाहतो किंवा त्यांच्याशी तुलना करू पाहतो. पण आपल्याला अनुकरण कुणाचं करायचं आहे? बाबांचं! प्रत्येक गोष्ट बाबांच्या कर्माशी पडताळून पहायची आहे. एखादी व्यक्ती एखादं कर्म कुठल्या पार्श्वभूमीवर, कोणत्या भावनेने काय वृत्तीने करते त्याचा सखोल विचार आपण करतो का? फक्त वरकरणी अनुकरण म्हणजे मोठी गल्लत करणे होय.

प्रश्न : बाबा म्हणतात सर्वांकडून संतुष्टतेचे प्रशस्तिपत्रक मिळवा, सगळे आपल्याद्वारे कसे काय संतुष्ट होऊ शकतील?

उत्तर : कुणालाही संतुष्ट करण्यासाठी जे कर्म करतो किंवा जो विचार करतो, तो प्रथम तपासून पहा. हे कर्म, हा विचार बाबांना पसंत पडेल का? बाबांच्या श्रीमतानुसार हे आहे का, तरच करा नाहीतर अजिबात करू नका. जे प्रभुपसंत आहे ते लोकपसंतीस उतरेलच. सोबत राहणाऱ्यांच्या बाबतीत चूक

दाखविण्याची वेळ आली तर ती अवश्य दाखवा; पण हृदयात प्रेम हवे, राग, तिरस्कार नको. एवढं करूनही समोरच्याला आपली चूक उमगली नाही, तर आपण आपली शुभवृत्ती सोडायची कशाला? आज ना उद्या तो बदलेल, काळ हे प्रत्येक गोष्टीवरचे औषध असतं. आपण आपली वृत्ती बदलू द्यायची नाही. तेच आपलं मर्यादशील जीवन आहे.

प्रश्न : सहनशक्ती आणि सामावण्याची शक्ती यांचं स्पष्टीकरण काय?

(पान क्र. २० वरून)

अपेक्षा करताना दिसतात. म्हणजेच दोघंही याचक, दाता कुणीच नाही. मग हा तिढा कसा सुटावा? माणूस बदलण्यासाठी त्याला सल्ला नकोय, त्याला शक्ती किंवा बळ हवंय. त्याला कळत नाही का, कळतं पण वळत नाही. कारण मानसिक बळ कमी पडतं म्हणून सवय सुटत नाही. जेव्हा आपण प्रत्येकाकडे व्यापक स्तरावरील नाटकातील भूमिकेच्या रूपात पाहतो तेव्हा हळूहळू आपल्यात ते बळ येऊ लागते. मग तेच बळ जमा होऊन

(पान क्र. २४ वरून)

कार्य सुकर होणार असं वाटत होतं. प्राचार्यांशी बोलताना एक चुणचुणीत मुलगा आला. त्याचं आणि प्राचार्यांचं बोलणं सुरू होतं आणि प्राचार्यांनी माझ्याकडे इशारा करून त्या मुलाला सांगितले, 'स्पष्टीसाठी जे बोलणार आहेस ते यांच्यासमोर बोल.' तो मराठीत बोलला; पण त्याचे भाव चेहऱ्यावर उमटत होते आणि मला ते समजत होते.

त्याचं भाषण संपल्यावर माझ्या तोंडून अनाहूतपणे शब्द बाहेर पडले, 'सफलतामूर्त भव' पुढे त्याने ज्या स्पर्धेत भाग घेतला त्यात त्याला पहिले बक्षीस मिळाले.

मी ज्या दिवशी महाविद्यालयात गेले होते त्याच दिवशी तिथल्या सूचना फलकावर एका कार्यक्रमाची माहिती वाचायला मिळाली. 'खाडी आणि नदीमुखातील खारफुटी आणि प्रदूषण'. या विषयाचे औचित्य साधून आपल्याला ईश्वरी ज्ञान देता येईल असे मला वाटले; पण सेंटरच्या

उत्तर : एखाद्याचं वागणं, बोलणं संघटनातील वावरणे अयोग्य असेल तर ते सहन करावं लागतं. सहन करणं हे प्रत्यक्ष कर्मात आणावं लागते. सामावणं हे सूक्ष्म आहे. एखाद्यात काही उणिवा असतात. जन्मतःच काही गोष्टींची जाण नसते तर त्याला सामावून घ्यावं लागते. बाबांनी आपणा सर्वांच्या उणिवांसकट आपल्याला सामावून घेतलं. आपल्यातल्या उणिवा, बाबांनी दाखवून दिल्या; पण प्रेमपूर्वक, रोष ठेवून नाही. तसाच भाव आपणही इतरांना स्वीकारताना ठेवावा.

आपण दुसऱ्याला सांगतो तेव्हा ते संक्रमित होते. विचारस्पंदने शक्तिशाली असल्याने आवश्यक बदल करण्यात मदत करतात. हेच खरे साहचर्य आहे.

तात्पर्य : या नाटकातील प्रत्येकाची भूमिका वेगवेगळी, प्रत्येक मनुष्याच्या आपले पूर्वसंचित घेऊन आला आहे, हे भान जागृत ठेवले तर कुठल्याही परिस्थितीत आपण आपली आनंदी स्थिती राखू शकतो. करून पहा हे जमतंय का!

शब्दांकन - ब्र. कु. महेश, पनवेल

कुठल्याही बहिणीला या कार्यक्रमास वेळ देता येईना. काय योगायोग असतो पहा. कल्याणमधील एका महाविद्यालयातील प्राध्यापक स्वतः ब्र. कु. होते ते या कार्यक्रमाला उपस्थित राहणार होते. तसेच उल्हासनगरच्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्या देखील माझ्या मदतीस धावल्या. त्यांची बहिणच गोवा येथील सेवाकेंद्रावर समर्पित आहे. या दोघांच्या मदतीने मला त्या कार्यक्रमात आपला विषय मांडण्याची संधी मिळाली. त्या कार्यक्रमात आलेल्या एका पक्षीतज्ज्ञांशी तसेच 'गोविंदन' नावाच्या शास्त्रज्ञांशी माझा परिचय त्यानिमित्ताने झाला. ते संस्थेशी आजही छान संबंध टिकवून आहेत. ही आहे त्या सगळ्यामागची गंमत.

बाबांच्या मदतीचे अनुभव आपण प्रत्येकजण नित्य करतच असतो, मी ते कागदावर उतरवले आहेत एवढंच. शेवटी इतकंच म्हणावंसं वाटतं-'आयुष्य हेचि रत्नपेटी, माझी अनुभवरत्ने गोमटी'

“सद्भावना द्या - सद्भावना घ्या!”

ब्र. कु. भक्ती, पुणे

महाभारतात धर्मराजाला यक्षाने प्रश्न विचारला होता की, “या जगात सर्वात आश्चर्याची गोष्ट कोणती आहे?” धर्मराजाने अचूक उत्तर देताना म्हटले, “या जगातली प्रत्येक गोष्ट क्षणभंगूर आहे; पण हे विसरून माणूस मात्र अखंडपणे त्याच्यामागे धावतो.”

पैसा हे व्यावहारिक जगतातील साधन आहे आणि परमात्मप्राप्ती हे अध्यात्माचं साध्य आहे. पण साधनांच्या मागे किती धावायचे? हेच आज अनेकजण विसरले आहेत, अन् म्हणून अंतिम साध्याचाही विसर पडला आहे. जन्मभर जर क्षणभंगूर सुखालाच कवटाळत बसले तर परमात्मचित्तन आणि सत्कर्म करायचे कधी? सत्कर्म करण्यासाठी किंवा भगवंताला आठविण्यासाठी वय, वेळ, काळ या मर्यादांच्या शृंखला हव्यात तरी कशाला?

परमपिता परमात्मा सांगतो, मनुष्यत्वातून देवत्वाकडे जायचे असेल तर फक्त एकच साधे-सोपे व्रत घ्या. सदैव दाता बनून प्रत्येकाला सद्भावना, सद्कामना देत रहा. क्रिया तशी प्रतिक्रिया (Action-Reaction) या न्यायाने तुम्हालाही सद्भावनाच मिळत राहतील. म्हणूनच म्हणतात, “दितो तो देव-गुणतो तो राक्षस”.

मराठी कालगणनेनुसार फाल्गुन मासानंतर पुन्हा येतो चैत्र शुद्ध प्रतिपदा-गुढीपाडवा. नवे संवत्सर. होळीमध्ये अशुद्ध विचारांची होळी झाल्यावर मन निर्मळ होणारच नाही का? कदाचित् यामुळे संत ज्ञानेश्वरांनी म्हटले असावे - दोषांची लिहिली फाडीं। सज्जनांकरवी गुढी। सुखाची उभवीं।। (ज्ञाने. अ. ४, ओ. ५२) अर्थात् पापांची, दोषांची खतावणी पाडून टाकतो.

शास्त्रानुसार श्रीरामाने रावणावर विजय मिळविला. या विजयाचे प्रतीक म्हणून गुढीपाडव्याला गुढ्या-तोरणे उभारतात. आपणही आपल्या मनात झोकावून पाहायला नको का? माझ्या मनातला रावण अर्थात् अशुद्ध विचारावर विजय मिळवण्यात मी कितपत यशस्वी झाले आहे? मनातल्या या द्वंद्वत रामाचाच

जास्तीत जास्त विजय होतोय ना?

आता नवीन वर्ष म्हटल्यावर नवीन वर्षासाठी काहीतरी नूतन संकल्पही हवाच! तेव्हा आपण सर्वांनी या शुभमुहूर्तावर संबंध संपर्कात येणाऱ्या प्रत्येकाला सद्भावनांचे ‘दान’ दिले तर खरोखर आपण त्या सर्वश्रेष्ठ-सर्वोच्च दात्याची आदर्श संतान म्हणून शोभून दिसू ना?

पित्याचे गुण मुलात उतरतात या नियमानुसार आपल्यामध्ये दैवी गुणांचा ‘वास’ किती आहे. हे खरं तर प्रत्येकाने मनाच्या स्वच्छ दर्पणात पाहून स्वतःच स्वतःचे ‘परीक्षण’ करायला हवे. पण आजकाल ‘न्यायाधीश’ बनण्यापेक्षा प्रत्येकजण ‘वकीलच’ बनतो आणि इतरांच्या अवगुणांची ‘साक्ष’ काढून स्वतःची बाजू पटवून देण्यात नेहमीच सफल होण्याचा प्रयत्न करतो.

खरंच! आपल्याजवळ द्यायला इतके मोठे आहेच काय? पैसा, वेळ, शक्ती या सर्वांवर बंधने आहेत; पण ‘सद्भावना’ द्यायला तर यातले काहीच खर्च होत नाही. उलट दिल्याने वाढते. डॉक्टरसुद्धा जेव्हा एखाद्या रोग्याच्या दुर्धर आजारापुढे हात टेकतात तेव्हा सहज म्हणून जातात, आता याला ‘दवा नाही तर दुवाच’ जास्त गरजेच्या आहेत.

परमात्म संतान म्हणून भूषवायचे असेल तर सर्वांनी एकच समर्थ संकल्प करूया - “सद्भावना देऊ”. हे व्रतच खऱ्या अर्थाने आपल्या आयुष्याच्या शुभसंक्रमणाला सुरुवात करेल व सर्वांच्या एकमताने व समर्थ संकल्पाने या सृष्टीवर नवयुग, सत्ययुगाची सोनेरी झालार उमलू लागेल. त्यातून देवत्व असलेली दैवी सृष्टी साकारेल!...

चला तर मग...या गुढीपाडव्याला आपण सर्वांनी सद्भावनांची गुढी उभारूया आणि सद्गुणांचे मंगल तोरण बांधून नववर्षाचे स्वागत हसत हसत करूया!...

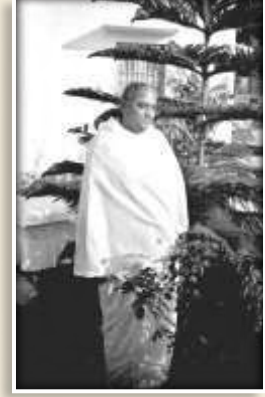
आठवणींच्या वेलीवर ...

बाल्यावस्थेतील दादीजी
लौकिक नाव शोभा - जन्मवर्ष १ जुलै, १९२६

तपस्यामग्न दादीजी (कराची)

अचल अवस्था (पांडवभवन)

साकार बाबांसमवेत दादीजी (पांडवभवन)

मातेश्वरीसोबत दादीजी (बृजकोठी)

ब्र. कु. प्रकाशमणी दादी व बडी दीदीसमवेत (पांडवभवन)

निर्मलशांतादादी व संतरी दादीर्जांसमवेत

ब्र. कु. गोदावरीदीदी व ब्र. कु. लाजवंतीदीदी
दादीर्जांसोबत (ठाणे)

राजयोगिनी जानकीदादी व
राजयोगिनी रतनमोहिनी दादींसमवेत (शांतिवन)

आठवणींच्या वेलीवर ...

अभिनेते अमिताभ बच्चन यांना ईश्वरी संदेश देताना

जेष्ठ राजकीय नेते भ्राता लालकृष्ण अडवाणी
यांच्याशी वार्तालाप करताना

माजी राष्ट्रपती प्रतिभाताई पाटील यांच्यासोबत
दीप प्रज्वलन करताना

क्रिकेटपटु वीरेंद्र सेहवाग यांना ईश्वरी भेटवस्तू देताना

अभिनेत्री रवीना टंडन यांना ईश्वरी भेटवस्तू देताना

पंतप्रधान भ्राता नरेंद्र मोदी यांना राखी बांधताना